

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

**Program starostlivosti
o Chránené vtáčie územie Žitavský luh
na roky 2018 – 2047**

8. februára 2018

Spolufinancované z prostriedkov Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu v rámci projektu „Vypracovanie programov starostlivosti o vybrané chránené vtáčie územia – 2. etapa“

OBSAH

ÚVOD	3
1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE	4
1.1. ČÍSLO PODĽA ŠTÁTNEHO ZOZNAMU	4
1.2. PRÍSLUŠNOSŤ K EURÓPSKEJ SÚSTAVE CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ	4
1.3. KATEGÓRIA A NÁZOV ÚZEMIA	4
1.4. PLATNÝ PRÁVNÝ PREDPIS O VYHLÁSENÍ CHRÁNENÉHO ÚZEMIA	4
1.5. CELKOVÁ VÝMERA CHRÁNENÉHO ÚZEMIA	4
1.6. SÚČASNÝ STAV PREDMETU OCHRANY	4
1.6.1. Prírodné pomery	4
1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany	8
1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany	8
1.6.3.1. Súčasný stav druhov	8
1.6.3.1.1. Definovanie stavu chriašteľa bodkovaného v CHVÚ Žitavský luh	8
1.6.3.1.2. Definovanie stavu kačice chrapľavej v CHVÚ Žitavský luh	11
1.6.3.1.3. Definovanie stavu kane močiarnej v CHVÚ Žitavský luh	15
1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ	18
1.6.3.2.1. Chriašťaľ bodkovaný	18
1.6.3.2.2. Kačica chrapľavá	18
1.6.3.2.3. Kaňa močiarna	18
1.6.3.3. Cieľový stav druhu	18
1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu chriašteľa bodkovaného	18
1.6.3.3.2. Cieľový stav druhu kačice chrapľavej	19
1.6.3.3.3. Cieľový stav druhu kane močiarnej	19
1.6.3.4. Osobitné záujmy	19
1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu chriašťaľ bodkovaný	19
1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu kačica chrapľavá	19
1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu kaňa močiarna	19
1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území	20
1.7. VÝSLEDKY KOMPLETNÉHO ZISŤOVANIA STAVU LESA	20
2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA, POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY)	20
2.1. HISTORICKÝ KONTEXT	20
2.2. STRUČNÝ OPIS AKTUÁLNEHO STAVU	21
2.3. NÁVRH ZÁSAD A OPATRENÍ VYUŽÍVANIA ÚZEMIA A JEHO OKOLIA Z HĽADISKA CIEĽOV OCHRANY	22
2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany	22
2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre chriašteľa bodkovaného	22
2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre kačicu chrapľavú	23
2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre kaňu močiarnu	24
2.3.2. Návrh zásad a opatrení pre CHVÚ Žitavský luh	24
2.3.2.1. Poľnohospodárstvo	24
2.3.2.2. Lesné hospodárstvo	25
2.3.2.3. Rekreačia a šport	25
2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo	25
2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín	26
2.3.2.6. Využitie vody	26
2.3.2.7. Ďalšie využitie	26
2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity	27
3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE	27

3.1. STANOVENIE DLHODOBÝCH CIEĽOV STAROSTLIVOSTI	27
3.2. STANOVENIE OPERATÍVNYCH CIEĽOV	29
3.3. RÁMCOVÉ PLÁNOVANIE A MODELY HOSPODÁRENIA PRE LESNÉ BIOTOPY	30
3.4. NAVRHOVANÉ OPATRENIA, STANOVENIE HARMONOGRAMU ICH PLNENIA, URČENIE SUBJEKTU ZODPOVEDNÉHO ZA ICH PLNENIE, STANOVENIE MERATEĽNÝCH INDIKÁTOROV ICH PLNENIA	30
4. SPÔSOB VYHODNOCOVANIA PLNENIA PROGRAMU STAROSTLIVOSTI.....	46
5. POUŽITÉ PODKLADY A ZDROJE INFORMÁCIÍ	50
6. PRÍLOHY.....	52
6.1. MAPA PREDMETOV OCHRANY	52
6.2. MAPA IDENTIFIKÁCIE VLASTNÍCKO-UŽÍVATEĽSKÝCH VZŤAHOV	53
6.3. MAPA VYUŽITIA ÚZEMIA	54
6.4. INÁ DOKUMENTÁCIA	55
6.4.1. Mapa prekryvu s prírodnou rezerváciou Žitavský luh a prírodnou pamiatkou Rieka Žitava	55
6.4.2. Mapa vymedzeného územia podľa príloh vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.....	56
6.4.3. Mapa vlastníctva štátu v okolí CHVÚ	57

ÚVOD

Chránené vtáčie územie Žitavský luh (ďalej len ako „CHVÚ Žitavský luh“ alebo „CHVÚ“) bolo vyhlásené v roku 2008 pre zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov **kačica chrapľavá¹, chriašteľ bodkovaný¹ a kaňa močiarna** a pre zabezpečenie podmienok ich prežitia a rozmnožovania. CHVÚ Žitavský luh má výmeru 155,40 ha a približne 55 % jeho územia tvorí poľnohospodársky využívaná pôda v okresoch Nové Zámky a Nitra.

Program starostlivosti o CHVÚ Žitavský luh je dokumentáciou ochrany prírody a krajiny, v ktorej sú stanovené **ciele pre vyššie spomenuté vtáčie druhy, opatrenia na dosiahnutie cieľov a realizačné aktivity**. Opatrenia a aktivity budú realizované v závislosti od finančných prostriedkov.

Dlhodobým cieľom programu starostlivosti o CHVÚ Žitavský luh je **zlepšiť a zachovať biotopy predmetných druhov vtákov a dosiahnuť ich priaznivý stav v kategórií A**.

Významnou súčasťou programu starostlivosti je aj integrovanie praktickej ochrany prírody ako bežnej súčasti krajiny s ohľadom na citlivé hospodárenie a starostlivosť o krajinu s pozitívnym dopadom na ekosystémové služby a biodiverzitu.

Schválením programu starostlivosti o CHVÚ Žitavský luh budú vytvorené podmienky pre systematickejšiu ochranu vtáctva a pre financovanie aktivít z fondov EÚ, hlavne z Operačného programu Kvalita životného prostredia 2014 – 2020.

---

¹ V programe starostlivosti sú použité slovenské mená druhov „kačica chrapľavá“ a „chriašteľ malý“ v súlade s vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 31/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Žitavský luh, ako aj s prílohou č. 4 k vyhláške Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov
V aplikačnej praxi sa po zmene slovenského názvoslovía vtáctva v roku 2010 používajú aj názvy druhov „kačica chrapáčka“ a „chriašť malý“, ktoré sú uvedené v prílohe č. 32 k vyhláške MŽP SR č. 24/2003 Z. z.

1. ZÁKLADNÉ ÚDAJE

1.1. Číslo podľa štátneho zoznamu

CHVÚ Žitavský luh je evidované v štátnom zozname osobitne chránených častí prírody a krajiny pod č. A/18.

1.2. Príslušnosť k európskej sústave chránených území

CHVÚ Žitavský luh je súčasťou európskej sústavy chránených území Natura 2000².

1.3. Kategória a názov územia

Kód územia: SKCHVU038
Kategória: chránené vtáčie územie
Názov územia: Žitavský luh

1.4. Platný právny predpis o vyhlásení chráneného územia

Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 31/2008 Z. z. zo 7. januára 2008, ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Žitavský luh (ďalej len „vyhláška MŽP SR č. 31/2008 Z. z.“), nadobudla účinnosť 1. februára 2008.

1.5. Celková výmera chráneného územia

Celková rozloha CHVÚ Žitavský luh stanovená vo vyhláške MŽP SR č. 31/2008 Z. z. je 155,4 ha.

Tabuľka č.1: Výmera v členení podľa druhov pozemkov

Kód pozemku	Druh pozemku	Zastúpenie v %
2	orná pôda	47,65
7	trvalý trávny porast (TTP)	37,19
11	vodná plocha	2,03
13	zastavaná plocha a nádvorie	0,05
14	ostatná plocha	13,07
Spolu		100,00

Výmery sú spracované podľa stavu katastra nehnuteľností k 1. máju 2015.
Mapa využitia územia je v prílohe č. 6.3.

1.6. Súčasný stav predmetu ochrany

1.6.1. Prírodné pomery

Geografická poloha a vymedzenie územia

CHVÚ Žitavský luh sa nachádza v juhozápadnej časti Slovenskej republiky (SR), v Nitrianskom kraji, v okrese Nové Zámky.

Lokalita sa nachádza cca 10 km severovýchodne od mesta Šurany. Územie tvorí alúvium rieky Stará Žitava v úseku medzi obcami Kmeťovo a Michal nad Žitavou. Prístup je z cesty č. II/511 Maňa – Vráble, ktorá prechádza východným okrajom lokality CHVU.

Klíma

CHVÚ je súčasťou teplej klimatickej oblasti, teplého, veľmi suchého okrsku s miernou zimou s teplotou v januári nad -3°C, s počtom letných dní nad 50. Podľa údajov z najbližšej

² § 28 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov

meteorologickej stanice Hurbanovo je priemerná ročná teplota 10°C, v januári -1,5°C, v júli nad 20°C. Priemerný ročný úhrn zrážok 500 – 550 mm, v júli pod 20 mm, v januári 30 až 40 mm, absolútne denné maximum 81,8 mm. Počet dní so snehovou prikrývkou je menej ako 40, priemerná výška snehovej pokrývky je 8,9 cm. Územie patrí k priemerne inverzným polohám, prevláda juhovýchodné prúdenie vzduchu o rýchlosti 4 až 5,3 m/s, menej severozápadné 3,4 až 4,3 m/s.

Geologické podmienky a formy reliéfu

V rámci regionálneho geologického členenia Slovenska (Vass 1988) je CHVÚ súčasťou oblasti Vnútrohorské panvy a kotliny, **jednotky Podunajská panva**.

Podložie CHVÚ tvorí **neogén** – sivé a pestré íly, prachy, piesky, štrky, slojky lignitu, sladkovodné vápence a polohy tufitov (brodské, gbelské, kolárovske, volkovské a čečehovské súvrstvie). Východnú časť CHVÚ tvorí sčasti **vrchná krieda a paleogén** vnútorných Karpát – pieskovce, ílovce, slieňovce (budínsky vývoj – čižske súvrstvie) oligocénneho veku. V nadloží sú **kvartérne, prevažne fluviálne sedimenty** nívne humózne hliny alebo hlinito-piesčité až štrkovito-piesčité hliny dolinných nív. Dotknutým územím prechádzajú menšie priečne zlomové línie, prevažne v smere juhozápad – severovýchod.

V rámci geomorfologického členenia SR (Mazúr & Lukniš 1986) CHVÚ leží v Alpsko-himalájskej sústave, podsústave Panónska panva, provincii Západopanónska panva, subprovincii Malá dunajská kotlina, oblasti Podunajská kotlina, celku Podunajská pahorkatina, **podcelku Hronská pahorkatina**.

Geomorfologické pomery charakterizujú negatívne morfoštruktúry Panónskej panvy, mierne diferencované bez agradácie. Reliéf územia je zvlnená rovina. Nadmorská výška sa pohybuje v priemere 130 až 135 m.

Z hľadiska výskytu geodynamických javov ide o stabilné územie bez náchylnosti na deformácie, v širšom okolí CHVÚ nie sú evidované žiadne svahové poruchy a zosuvy. Potenciálna vodná erózia je slabá. Makroseizmická intenzita dosahuje stupeň 7°MSK-64.

Hydrologické pomery

CHVÚ patrí do čiastkového **povodia Nitry**. Ide o vrchovinno-nížinnú oblasť s dažďovo-snehovým typom režimu odtoku a akumuláciou v mesiacoch december – január, vysokou vodnatosťou vo februári až apríli, maximom v marci a minimom v novembri. Lokality odvodňuje vodný tok Stará Žitava. Rieka Žitava je regulovaná. Tečie umelo vytvoreným korytom, pričom v dotknutom úseku ostalo zachované aj pôvodné prirodzene meandrujúce koryto Starej Žitavy. Napriamený tok Žitavy sa vlieva do Nitry pri Šuranoch, Stará Žitava pokračuje na juh a je ľavostranným prítokom Starej Nitry.

Lokality CHVÚ patria do hydrogeologického regiónu: Kvartér dunajských terás na úpäti Hronskej pahorkatiny s určujúcim typom medzizrnovej priepustnosti. Hydrogeologické pomery charakterizuje mierna prietočnosť a hydrogeologická produktivita.

Pôdy

V CHVÚ a jeho okolí prevládajú **čiernice glejové, sprievodné čiernice kultizemné a gleje**; z karbonátových a nekarbonátových aluviálnych sedimentov. Z hľadiska zrnitosti sú zastúpené pôdy **ílovité**. Pôdy sú mierne vlhké so strednou retenčnou schopnosťou a strednou priepustnosťou.

Ohrozenie vodnou eróziou pôdy sa udáva slabé, pôdy sú nekontaminované, resp. mierne kontaminované.

Flóra a fauna

Žitavský luh predstavuje v **Požitaví najväčší celok aluviálnych lúčnych porastov a močiarnych spoločenstiev**. Z botanického hľadiska bolo na území v rokoch 1979 – 1982 zistených 262 taxónov vyššej flóry a z toho 36 bolo zahrnutých do červeného zoznamu ohrozených druhov SR (Svobodová 1992). Novšie výskumy hovoria iba o počte 185 druhov (Sádovský 2008). Viaceré vzácne druhy tu tvoria veľké a stabilné populácie. Všeobecne napr.

celý zväz *Cnidion venosi* je na Slovensku považovaný za ohrozený. Je to jedno z najviac druhovo bohatých spoločenstiev nivných lúk s výskytom vzácných druhov. Veľmi ohrozené sú aj spoločenstvá asociácie *Caricetum melanostachyae* a jemu príbuzné. Rastú na veľmi jemných prechodoch močiarnych a lúčnych spoločenstiev. Niektoré vzácne druhy za posledných 30 rokov, kedy tu robila výskum Svobodová (1992), vymizli, resp. sa nepotvrdil ich výskyt, napr. páľčivka žilkatá (*Cnidium dubium*), halucha dutá (*Oenanthe fistulosa*), hviezdica močiarna (*Stellaria palustris*).

Najväčšiu plochu z komplexu spoločenstiev v území Žitavského luhu zaberajú **ostricové porasty, ktoré sú dominantou močiarov**. Tieto spoločenstvá reprezentujú hlavne dva dominantné druhy: ostrica pobrežná (*Carex riparia*) a ostrica štíhla (*Carex acuta*). V porastoch ostríc rastú tiež druhy kosatec žltý (*Iris pseudacorus*), mliečnik močiarny (*Tithymalus palustris*), čistec močiarny (*Stachys palustris*), lipnica močiarna (*Poa palustris*), iskerník plazivý (*Ranunculus repens*), aj vzácnejšia žltuška lesklá (*Thalictrum lucidum*) alebo záružlie močiarna (*Caltha palustris*). Na juhovýchode sú rozšírené vysoké vodné trávy: páľka širokolistá (*Typha latifolia*) a steblovka vodná (*Glyceria maxima*). Vytvárajú pomerne uniformné porasty. Masové šírenie týchto druhov bolo známe niekoľko rokov po zmene vodného režimu v rezervácii (cca od r. 1987), ktorý umožňuje prakticky celoročné zaplavenie a splachy pôdy zo svahov Hronskej pahorkatiny, ktoré zanesli voľné vodné plochy. Na miestach s hromadiacou sa biomasou sa darí vysokej tráve chrastnici trst'ovníkovitej (*Phalaroides arundinacea*). Ostricové porasty sú podľa súčasných poznatkov a v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov považované za národne významné biotopy.

Ako jedno z najväčších mokradí južného Slovenska má územie veľký význam aj pre výskyt **obojživelníkov**. Zo žiab sa tu vyskytujú ropucha zelená (*Bufo viridis*), ropucha bradavičnatá (*B. bufo*), skokany zelené (*Rana kl. esculenta*), rosnička zelená (*Hyla arborea*), kunka červenobruchá (*Bombina bombina*), skokan štíhly (*Rana dalmatina*), mlok bodkovaný (*Triturus dobrogicus*). Z **rýb** sa v CHVÚ vyskytuje európsky významný plž zlatistý (*Sabanejewia aurata*), lopatka dúhová (*Rhodeus amarus*), slíž severný (*Barbatula barbatula*) a čík európsky (*Misgurnus fossilis*).

Z **cicavcov** sa tu vyskytujú zaujímavejšie a vzácnejšie druhy ako vydra riečna (*Lutra lutra*). Z drobných zemných cicavcov sa tu vyskytujú piskor lesný (*Sorex araneus*), duloonica menšia (*Neomys anomalus*), myš stepná (*Mus spicilegus*).

Najvýznamnejšou skupinou živočíchov územia sú vtáky. Doposiaľ tu bolo zistených **216 druhov avifauny, z čoho 70 druhov tu aj hniezdi**. Územie Žitavského luhu bolo pred reguláciou rieky Žitava najvýznamnejšou lokalitou pre bahniaky na Požitaví. Hojne tu hniezdili druhy ako kalužiak červenonohý (*Tringa totanus*), močiarnica mekotavá (*Gallinago gallinago*), brehár čiernochostý (*Limosa limosa*) a územím migrovali tisícové krdle druhu bojovník bahenný (*Philomachus pugnax*). Predmetom vyhlásenia prírodnej rezervácie Žitavský luh sú práve vtáky radu *Charadriiformes* a *Anseriformes*. CHVÚ Žitavský luh a komplex aluviálnych lúk a močiara má vysoký význam pre migráciu a hniezdenie druhov viazaných na nízkobylinné zaplavené porasty a podmáčané lúky, napríklad bahniakov (*Charadriiformes*), chriaštel'ov (*Porzana porzana*, *P. parva*) a zúbkozobcov (*Anseriformes*).

Nachádzajú sa tu taktiež **európsky významné typy biotopov**:

- 91E0 "Lužné víbovo-topoľové a jelšové lesy"; porasty, patriace do triedy *Salicetea purpureae*, zväzu *Salicion albae*;
- 6510 "Nížinné a podhorské kosné lúky"; rastlinné spoločenstvá mezofilných lúk, patriacich do triedy *Molinio-Arrhenatheretea*, zväzu *Arrhenatherion*;
- 6440 „Aluviálne lúky zväzu *Cnidion venosi*“; rastlinné spoločenstvá mokrých lúk, patriacich do triedy *Molinio-Arrhenatheretea*, zväzu *Cnidion venosi*;
- 3150 „Prírodné eutrofné a mezotrofné stojaté vody s vegetáciou plávajúcich a/alebo ponorených cievnatých rastlín typu *Magnopotamion* alebo *Hydrocharition*“; tieto spoločenstvá patria do triedy *Lemnetea*, do zväzu *Lemnion minoris* a *Potamion pusilli*.

Vymedzenie a opis biotopov druhov

Predmetom ochrany v území sú tri druhy – chriaštel bodkovaný (*Porzana porzana*), kačica chrapľavá (*Anas querquedula*) a kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*).

Hniezdnymi biotopmi chriašťa bodkovaného sú plytké močiare, okraje rybníkov, vodných nádrží a melioračných kanálov s porastmi ostríc, chrastnice, prasličky a trste (Trnka 2002). Vo svete obýva najmä mokradné oblasti s hustým porastom trste, ostrice, tráv a iných emergentných bylín; občas v kombinácii s porastmi stromov (napr. rody *Acacia*, *Sesbania*, *Betula*, *Salix*, *Alnus*). Často obýva aj oblasti s vlhkým blatistým substrátom alebo mokrade zaplavené ca. do 15 cm. Vyskytuje sa v močiaroch, slatinách, rybníkoch, jazerách, na okrajoch vodných nádrží a v mŕtvych ramenách riek (Taylor 1996). Podobného charakteru sú hniezdiská na Slovensku. V porovnaní s ostatnými chriaštelmi je chriaštel bodkovaný menej viazaný na vodu; obýva aj malé periodické a vysychajúce mokrade i zamokrené lúky (Trnka 2002), ďalej brehy plytkých kanálov, nížinných potokov a mlák. Vyžaduje husté bylinné a krovité zárasty (Ferianc 1977). V rámci CHVÚ Žitavský luh druh hniezdi v plytkých močiaroch a podmáčaných lúkach so stabilnou výškou vodnej hladiny (3 – 10 cm) s porastmi pálky širokolistej (*Typha latifolia*), steblovky vodnej (*Glyceria maxima*) a ostríc (*Carex spp.*). V mokrých rokoch, s dostatkom vody na lúkach, využíva aj podmáčané psiarkové lúčne porasty. Potravné biotopy zahŕňajú oblasti podobné ako hniezdné biotopy.

Hniezdnymi biotopmi kačice chrapľavej sú plytké, močaristé vodné plochy so stojatou alebo mierne tečúcou vodou a bohatým rastlinným porastom (Hudec 1994). Vo svete obýva najčastejšie vnútrozemie; najmä močaristé lúky, zaplavené polia, plytké sladkovodné močiare a jazerá s bohatou vodnou vegetáciou. Zimuje v pobrežných oblastiach, v sladkých alebo brakických vodách, aspoň s čiastočne ponorenou vegetáciou a s dobre vyvinutými brehovými porastmi, tiež na ryžových poliach, kanáloch a na mori (Carboneras et al. 2014). Na Slovensku hniezdi kačica chrapľavá v otvorenej bezlesnej krajine s plytkou vodou a pobrežnou vegetáciou. Druh sa vyskytuje v stojatých vodách rozličných typov: inundačné územia okolo riek, močiare, slepé ramená, hate, rybníky, kanály s pomaly tečúcou vodou, s bohatým rastlinným zárastom vodných bylín a krovín (Ferianc 1977). Vodné plochy by mali mať brehový ako aj vo vode plávajúci porast (Hudec 1994). V rámci CHVÚ Žitavský luh je kačica chrapľavá viazaná na nízkobylinné zaplavené porasty močiarov a aluviálnych lúk. Optimálny je bohato štruktúrovaný biotop vysokých tráv (pálka, trst', steblovka), ostríc a manažovaných vlhkých lúčnych porastov (pasenie, kosenie). Potravné biotopy zahŕňajú oblasti s otvorenou plytkou vodnou hladinou so striedajúcimi sa plochami vysokých tráv a lúčnych porastov.

Hniezdnymi biotopmi kane močiarnej sú rôzne typy mokradí so stojatou alebo pomaly tečúcou vodou a porastmi trsti, pálky alebo ostríc (Karaska et al. 2002). Vo svete obýva druh vodné biotopy so sladkou alebo brakickou vodou; napr. močiare, bažiny a lagúny s hustým porastom ostríc a pálky. Menej sa vyskytuje v oblastiach bez vodných plôch alebo len v blízkosti mokradí; napr. pasienky a iné plochy s nízkou vegetáciou, ryžové a iné obilné polia. Ako potravný biotop využíva poľnohospodársku krajinu; preferuje krmoviny (napr. lucerna), spravidla neďaleko mokradí. Počas migrácie sa vyskytuje aj v atypických biotopoch, napr. preletuje ponad lesnú krajinu a pohoria (zaznamenaná vo výške 3 000 m n. m. v západnom Kamerune) (Orta et al. 2015). Na Slovensku hniezdi kaňa močiarna v nížinách a kotlinách južného Slovenska. Menej obýva širšie údolia riek v predhorí Karpát alebo vnútrokarpatské kotliny. Viazanosť na rovinné oblasti vyplýva zo špecifických nárokov druhu na hniezdný biotop - preferuje najmä močiare, brehy rybníkov, mŕtvych ramien a štrkoviská. Vzácnjšie hniezdi aj na suchej zemi (vyschnuté močiare s trst'ou alebo pálkou) a v poľnohospodárskej krajine (obilné lány) (Karaska et al. 2002). Okrem umiestnených hniezd nad vodou ojedinele hniezdi aj v kríkoch (Východoslovenská nížina, Matušik in litt.). Lovnými biotopmi na Slovensku sú územia s mozaikou mokradí a poľnohospodársky obrábanej pôdy (Karaska et al. 2002). V rámci CHVÚ Žitavský luh hniezdi kaňa močiarna v trvalo zaplavených močiarnych častiach územiach. Hniezdnymi biotopmi sú porasty pálky širokolistej (*Typha angustifolia*), steblovky vodnej (*Glyceria maxima*) a ostríc (*Carex spp.*), pričom počet hniezdných párov je podmienený vodným režimom, ktorý je riadený stavidlovým systémom (stabilná výška vodnej hladiny s výkyvmi max. ± 10 cm). Vhodné potravné biotopy sú v rámci CHVÚ v okolí hniezdisk (lúky, pasienky, ostricové porasty) a v okolitej poľnohospodárskej krajine (obilniny, krmoviny).

1.6.2. Stručný opis predmetu ochrany

Účelom CHVÚ Žitavský luh je **zabezpečenie priaznivého stavu biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov** chriašteľa bodkovaného, kačice chrapľavej a kane močiarnej.

Pre chriašteľa bodkovaného a kačicu chrapľavú patrí Žitavský luh medzi päť CHVÚ na Slovensku, kde bola zistená najvyššia populácia týchto druhov. Pre kaňu močiarnu patrí toto územie medzi významné, keďže tu hniezdi viac ako 1 % celej národnej populácie tohto druhu.

1.6.3. Hodnotenie stavu predmetu ochrany, stanovenie priorít ochrany

Pri zhodnotení stavu predmetu ochrany sa vychádzalo z hodnotenia priaznivého stavu druhov, ktoré sú predmetmi ochrany v jednotlivých CHVÚ na základe **dát z monitoringu z rokov 2010 – 2012**. Pre potreby hodnotenia stavu druhu je potrebné zohľadniť nielen stav populácie, ale aj biotopov a ohrození, preto sa pri hodnotení kritériá populácie, biotopov a ohrození uvádzajú v programe starostlivosti v celom rozsahu. Pre zhodnotenie napĺňania programu starostlivosti bude potrebné merať zmeny stavu druhov tými istými kritériami ako bol hodnotený ich stav v roku 2010 – 2012. Len takéto meranie stavu zabezpečí porovnateľné vyhodnotenie stavu pri neskoršom hodnotení. Z tohto dôvodu je nižšie uvedená pre každý predmet ochrany celá tabuľka hodnotenia priaznivého stavu v kapitole 1.6.3.1.

Stručné, súhrnné, celkové zhodnotenie stavov predmetov ochrany je uvedené v kapitole 1.6.3.2., stanovenie cieľových stavov druhov je uvedené v kapitole 1.6.3.3. a osobitných záujmov u dotknutých druhov v kapitole 1.6.3.4.

Mapa predmetov ochrany CHVÚ Žitavský luh je v prílohe č. 6.1.

1.6.3.1. Súčasný stav druhov

1.6.3.1.1. Definovanie stavu chriašteľa bodkovaného v CHVÚ Žitavský luh

Chriašteľ bodkovaný hniezdi v močiarnych porastoch pálky širokolistej (*Typha latifolia*), steblovky vodnej (*Glyceria maxima*) a ostríc (*Carex spp.*). V mokrých rokoch, s dostatkom vody na lúkach, využíva aj podmáčané psiarkové lúčne porasty. CHVÚ Žitavský luh predstavuje pre druh posledné pravidelné hniezdisko na juhozápadnom Slovensku. Lokalita je zároveň aj významnou migračnou zastávkou. Pravidelný výskyt a hniezdenie druhu sú v území potvrdené od roku 1973 (Babó 1983). Lengyel (1992) na základe pozorovaní popisuje v rokoch 1990 až 1991 hniezdenie 1 až 2 párov, pričom 31. mája 1991 zaznamenal 4 až 5 volajúcich samcov. V rokoch 1992 až 1995 boli zaznamenané 1 až 3 teritoriálne samce. V máji 1996, zaznamenal Lengyel (Trnka 2002) na území výskyt 8 volajúcich samcov. V rokoch 1997 – 2013 bol zistený výskyt **1 až 3 teritoriálnych samcov a priame pozorovania adultných aj juvenilných jedincov** (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011). Počas jesenného ťahu sa tu zastavujú vtáky v odhadovanom počte **3 až 8 jedincov** (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011, Gúgh unpubl.).

Tabuľka č. 2: Definovanie stavu druhu chriašteľ bodkovaný v CHVÚ Žitavský luh

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V priemere viac ako 4 volajúce samce za posledných 5 rokov	V priemere 2 – 4 hniezdne páry/volajúce samce za posledných 5 rokov	V priemere menej ako 2 hniezdne páry/volajúce samce za posledných 5 rokov
	1.2. Populačný trend	Populácia na lokalite za posledných 5 rokov stúpala o viac ako 20 %	Populácia je posledných 5 rokov stabilná alebo mierne kolíše (do ± 20 %)	Trend populácie na lokalite je klesajúci (v priemere viac ako o 20 % za posledných 5 rokov)

biotop	2.1. Hniezdny biotop	<p>Plytké močiare a podmáčané lúky so stabilnou výškou vodnej hladiny (3 – 10 cm) s porastmi ostríc, pálky a trsti na viac ako 35 ha územia, s príslušnými podmáčanými lúkami a periodicky zaplavenými, postupne vysychajúcimi porastmi vysokých tráv v okolí v mesiacoch jún – august na rozlohe 35 ha</p>	<p>Plytké močiare s mierne kolísajúcou výškou vodnej hladiny (do 10 cm) v priebehu hniezdného obdobia s porastmi ostríc, pálky a trsti na rozlohe 20 – 35 ha s okolitými podmáčanými a periodicky zaplavenými lúkami rozlohy 20 – 35 ha. Časť hniezdných biotopov (do 10 %) v priebehu hniezdného obdobia vysychá</p>	<p>Vysychajúce hniezdne biotopy na viac ako 10 % rozlohy vhodných hniezdných biotopov v území v období jún – august, výrazné kolísanie vodnej hladiny počas hniezdného obdobia (nad 20 cm), intenzívna hospodárska činnosť (mechanizované kosenie, vypaľovanie, pasenie a preháňanie dobytky) počas hniezdného obdobia</p>
	2.2. Biotopy dôležité počas migrácie	<p>Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahňité plochy celkovo na rozlohe aspoň 35 ha, so stresovými faktormi na menej ako 20 % vhodných biotopov (neusmernená rekreácia, intenzívne hospodárenie), so stabilnou výškou vodnej hladiny (3 – 10 cm).</p>	<p>Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahňité plochy celkovo na rozlohe 20 – 35 ha so stresovými faktormi pôsobiacimi na 20 – 50 % vhodných biotopov (neusmernená rekreácia, intenzívne hospodárenie). Kolísanie vodnej hladiny počas migrácie o 10 – 20 cm.</p>	<p>Plytké močiare a porasty močiarnych rastlín, obnažené bahňité plochy celkovo na rozlohe menej ako 20 ha so stresovými faktormi pôsobiacimi na viac ako 50 % vhodných biotopov (neusmernená rekreácia, intenzívne hospodárenie). Výrazné kolísanie vodnej hladiny počas migrácie o viac ako 20 cm, resp. vysychanie biotopov.</p>
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	<p>Menej ako 20 % územia podlieha stresovým faktorom – intenzívna pastva počas hniezdného obdobia a preháňanie hospodárskych zvierat na hniezdiskách, vysychanie, kosba, vypaľovanie, porastov močiarnych rastlín</p>	<p>20 – 50 % územia podlieha stresovým faktorom – intenzívna pastva počas hniezdného obdobia a preháňanie hospodárskych zvierat na hniezdiskách, vysychanie, kosba, vypaľovanie, porastov močiarnych rastlín</p>	<p>Viac ako 50 % územia podlieha stresovým faktorom – intenzívna pastva počas hniezdného obdobia a preháňanie hospodárskych zvierat na hniezdiskách, vysychanie, kosba, vypaľovanie, porastov močiarnych rastlín</p>

	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdneho biotopu	Menej ako 20 % územia je ohrozené nevhodným vodným režimom (kolísanie výšky vodnej hladiny o viac ako 20 cm) a stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) v dobe hniezdenia	20 – 50 % územia je ohrozených nevhodným vodným režimom (kolísanie výšky vodnej hladiny o viac ako 20 cm) a stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) v dobe hniezdenia	Viac ako 50 % rozlohy územia je ohrozených nevhodným vodným režimom (kolísanie výšky vodnej hladiny o viac ako 20 cm) a stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) v dobe hniezdenia
	3.4. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	Menej ako 20 % plochy územia je ohrozených stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) a pozmenené hospodárskou činnosťou (vypaľovanie, úprava a vyhrňovanie brehov, intenzívne hospodárenie na mokrých lúkach)	20 – 50 % plochy územia je ohrozených stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) a pozmenené hospodárskou činnosťou (vypaľovanie, úprava a vyhrňovanie brehov, intenzívne hospodárenie na mokrých lúkach a periodických mokradiach)	Viac ako 50 % plochy územia je ohrozených stresovými faktormi (intenzívna pastva a preháňanie hospodárskych zvierat) a pozmenené hospodárskou činnosťou (vypaľovanie, úprava a vyhrňovanie brehov, intenzívne hospodárenie na mokrých lúkach)

Tabuľka č. 3: Hodnotiaca tabuľka (body)

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	2	2	4
B	hniezdny biotop	2	3	6
	biotopy migrácie	3	1	3
O	druhu	2	1	2
	hniezdneho biotopu	2	3	6
	migračného a zimujúceho biotopu	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				28
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				45

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Vysvetlivky: P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 62 %

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	62 %	

Zhodnotenie

Na základe zadefinovaných kritérií je hodnotený priaznivý stav druhu v území za priemerný, s hodnotou 62 %. V CHVÚ Žitavský luh negatívne vplýva na hniezdne a potravné biotopy najmä nesprávny a nevhodne regulovaný vodný režim, ktorý je v území zabezpečovaný umelým a zastaraným stavidlovým systémom. Manipuláciu zabezpečuje Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. (SVP, š. p.), Správa povodia dolnej Nitry, v zmysle manipulačného poriadku, ktorý bol modifikovaný v roku 2011 v spolupráci s SVP, š. p., Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) – Správou Chránenej krajinej oblasti Dunajskej luhy a Slovenskou ornitologickou spoločnosťou/BirdLife Slovensko (SOS/BirdLife Slovensko). Manipulačný poriadok bol navrhnutý na základe dlhodobých pozorovaní vývoja v území, reakcie vtáčích druhov a spoločenstiev na stav vodného režimu. Výška vodného stĺpca je meraná v CHVÚ Žitavský luh vodomernou latou. Hlavným problémom súčasného stavidlového systému je nemožnosť vhodného citlivého regulovania výšky vodnej hladiny v ramenách a v močiaroch, v dôsledku čoho dochádza, často aj v hniezdnej dobe, k veľkým výkyvom vodnej hladiny (± 20 cm).

Na hniezdne a potravné biotopy, najmä počas jarných mesiacov, negatívne vplýva aj znečisťovanie z okolitej ornej pôdy, pričom dochádza k splachovaniu umelých hnojív a znečisťujúcich látok do územia. Následne dochádza k zmenám v biotopoch, výraznému zazemňovaniu a zarastaniu močiarnych biotopov.

1.6.3.1.2. Definovanie stavu kačice chrapľavej v CHVÚ Žitavský luh

Žitavský luh predstavuje posledné pravidelné a preukázané hniezdisko druhu na juhozápadnom Slovensku a významnú migračnú zastávku počas jarného a jesenného ťahu. Kačica chrapľavá je v CHVÚ Žitavský luh ako hniezdič viazaná na nízkobylinné zaplavené porasty močiarov a aluviálnych lúk.

Územím migruje druh vo väčšom počte najmä v marci až apríli, kedy sa vyskytujú krdle v počte do 90 – 120 jedincov (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011, Gúgh unpubl.). Počas jesennej migrácie býva druh zaznamenaný v počte 20 až 30 jedincov (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011).

Hniezdenie druhu je známe v území už z obdobia 1973 – 1981 (Babó in Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011). Potvrdené bolo aj v roku 1984, dohľadom troch hniezd s násadou 9, 5 a s čiastočnou násadou 2 vajec (Hošek 2002). V rokoch 1990 – 2005 chrapľavá hniezdila v území v počte 1 – 6 párov. V rokoch 2006 – 2007 bol zaznamenaný len výskyt v hniezdom období bez potvrdenia hniezdenia. V rokoch 2008 – 2013 hniezdil v danom území **minimálne 1 pár** (Lengyel 1992, Lengyel 1997, Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011, Gúgh unpubl.). Počty hniezdných párov sú určované na základe pozorovania vodiacich samíc.

Tabuľka č. 4: Definovanie stavu druhu kačica chrapľavá

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	v CHVÚ hniezdi priemerne 4 a viac párov (za posledných 5 rokov)	v CHVÚ hniezdi priemerne 2 – 4 párov (za posledných 5 rokov)	v CHVÚ hniezdi menej ako 2 páry (za posledných 5 rokov)
	1.2. Populačný trend	Početnosť populácie sa za posledných 5 rokov na lokalite zvýšila o viac ako 20%	Početnosť populácie je na lokalite za posledných 5 rokov stabilná ($\pm 20\%$)	Trend početnosti populácie za posledných 5 rokov na lokalite je klesajúci o viac ako 20%

biotop	2.1. Hniezdny biotop	Bohato štruktúrovaný biotop vysokých tráv (pálka, trst', steblovka), ostríc a manažovaných vlhkých lúčnych porastov (pasenie, kosenie), otvorenej vodnej hladiny; vhodne riadený vodný režim na podmáčaných lúkach	Štruktúrovaný biotop s prevažujúcim zastúpením vysokých tráv (pálka, trst', steblovka) na ploche 50 až 75 % rozlohy hniezdných biotopov s menším zastúpením porastov ostríc a vlhkých lúčnych porastov, otvorenej vodnej hladiny (25 až 50 %). Výkyvy vodnej hladiny počas hniezdného obdobia viac ako 20 cm. Nedostatočný manažment územia, zazemňovanie mokradí.	Na hniezdnej lokalite prebieha intenzívne zazemňovanie a zarastanie hniezdných biotopov. Výrazne zmenšujúci sa rozsah otvorenej vodnej hladiny a nízkobylinnej vegetácie na rozlohe menej ako 25 % rozlohy hniezdných biotopov. Chýbajúci manažment biotopov. Zarastanie mokrých lúk náletovou vegetáciou a inváznymi druhmi rastlín a drevín.
	2.2. Potravný biotop	Bohato štruktúrovaný biotop so striedajúcimi sa biotopmi vysokých tráv, lúčnych porastov a otvorenej plytkej vodnej hladiny, na rozlohe viac ako 60 ha vhodných biotopov v rámci CHVÚ, v rovnomernom zastúpení plochy vysokých, lúčnych porastov a otvorenej vodnej plochy (1:1:1). Manažment potravňných biotopov na rozsahu viac ako 70 % rozlohy vhodného územia (90 ha)	Štruktúrovaný biotop s prevažujúcim zastúpením vysokých tráv (pálka, trst', steblovka) na ploche 50 až 75 %, potravňné biotopy manažované len kosením na rozlohe 30 – 70 % územia vhodného pre druh (90 ha)	Na potravňných biotopoch prebieha výrazná sukcesia a zarastajú hustými porastmi vysokých tráv (pálka, trst', steblovka) na ploche viac ako 75 % rozlohy územia, chýbajúci manažment biotopov, zarastanie mokrých lúk a močiarov náletovou vegetáciou a inváznymi druhmi rastlín a drevín

	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Na území sa vyskytujú zaplavené lúčne a lúčno-mokraďové biotopy v období jarnej migrácie s rozlohou viac ako 60 ha, resp. plytké močiarné časti s dostatkom litorálnej a submerznej vegetácie, zooplanktónu vo vode, počas jesenného ťahu na rozlohe viac ako 15 ha	Na území sa vyskytujú zaplavené lúčne a lúčno-mokraďové biotopy v období jarnej migrácie s rozlohou 30 – 60 ha, resp. plytké močiarné časti s dostatkom litorálnej a submerznej vegetácie, počas jesenného ťahu na rozlohe 8 – 15 ha	Na území nie je vhodný vodný režim, v jarnej obdobe neprebíha regulované jarnej zaplavovanie, nie sú zaplavené lúčne časti. Počas jesenného ťahu je močiarna časť bez vody, vysychá, resp. je nedostatok vody a vznikajú rozsiahle bahňité plochy, ktoré sú nevyhovujúce pre druh
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Na území nie je antropické vyrušovanie (napr. neusmernený pohyb rekreantov, fotografovanie, rybolov a pod.), monitoring územia prebieha s ohľadom na minimalizáciu rušenia počas hniezdzenia druhu, v CHVÚ a v jeho okolí sa nepoľuje.	Na hniezdnej lokalite prebieha regulovaná návštevnosť na hraniciach CHVÚ (ojedinelé rušenie v okrajových častiach CHVÚ). V rámci CHVÚ sa poľuje a počas poľovačiek na kačice môže dôjsť k zástrelom druhu.	Hniezdna lokalita je pravidelne navštevovaná a vyrušovaná (rybármi, fotografmi, filmármi), v okolí lokality prebiehajú výrazné rušivé faktory (strelecké preteky, hromadné podujatia a pod.). V rámci CHVÚ sa poľuje a počas poľovačiek na kačice dochádza k zástrelom druhu.
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Hniezdiská nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami, odvodňovaním, rozorávaním. Odvodňovanie na existujúcich melioračných kanáloch je vhodne ovládané a regulované (nedochádza k vysychaniu ani prílišnému zaplavovaniu lokality). Manažment lúčnych porastov prebieha extenzívnou formou a eliminuje sa nežiadúce zarastanie biotopov.	Manažment lúčnych porastov prebieha extenzívne a s ohľadom na druh aj počas hniezdnej doby. Územie odvodňujú existujúce melioračné kanály, na ktorých sa odvodňovanie reguluje stavidlami, ktoré však zapríčiňujú výkyvy vodnej hladiny počas hniezdného obdobia do ± 10 cm	Intenzívne hospodárenie a devastovanie mokrých lúk, rozorávanie mokrých lúk, vypaľovanie lúk, nevhodná manipulácia so stavidlami a výrazné výkyvy hladiny vody nad ± 20 cm.

	3.3. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	Vhodné periodické a trvalé mokrade v území CHVÚ nie sú počas migrácie ohrozené vyrušovaním, odvodňovaním a zánikom biotopov, biotopy sú extenzívne manažované kosbou a pastvou	Náhodné vyrušovanie v okrajových častiach územia pohybom rekreatantov po poľných komunikáciách, v čase výskytu periodických mokradí na jarom ťahu. Územie odvodňujú existujúce melioračné kanály z minulosti	Periodické a trvalé mokrade sú úmyselne odvodňované opravou existujúcich melioračných kanálov, na území sú vtáky počas migrácie intenzívne vyrušované a plašené neusmerným pohybom. Biotopy nie sú manažované a zarastajú vysokými trávami a náletmi.
--	--	--	--	---

Tabuľka č. 5: Hodnotiaci tabuľka (body)

Kritérium		Stav*	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	1	3	3
	populačný trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	2	2	4
	biotopy migrácie	3	2	6
O	druhu	2	3	6
	hniezdneho biotopu	2	3	6
	migračného	2	2	4
Dosažená hodnota spolu:				38
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				63

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Vysvetlivky: P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 60 %

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	60 %	

Zhodnotenie

Na základe aktuálneho stavu populácie a biotopov je hodnotený priaznivý stav druhu v priemernom priaznivom stave s hodnotou 60 %. V území prevláda dlhodobo negatívny trend vývoja populácie, ktorý súvisí so sukcesnými zmenami vyvolanými vodohospodárskymi úpravami a zánikom hospodárenia na lúkach. V území sa postupne obnovuje manažment lúčnych porastov formou kosenia, ktorý pozitívne vplyva na migrujúce vtáky. Tie počas jarneho obdobia nachádzajú v území na zaplavených lúkach dostatok plytkých mokradí so semenami a bezstavovcami, ktorými sa živia. Negatívny trend hniezdnej populácie súvisí s fragmentáciou územia (zníženie rozlohy mokrých lúk v minulosti) a chýbajúcim manažmentom vo forme pasenia aj počas hniezdneho obdobia, kedy lúky rýchlo zarastajú a vytvárajú homogénne porasty. Takto zaniká pre druh vhodný štruktúrovaný biotop s dobrým rozhľadom a otvorenou plytkou vodnou plochou. V budúcnosti bude nevyhnutné revitalizovanie vodného režimu a oprava stavidiel, ktoré neumožňujú dostatočné a presné ovládanie vodnej hladiny. V dôsledku toho sa vyskytujú počas hniezdneho obdobia nežiaduce vysoké výkyvy vodnej hladiny.

1.6.3.1.3. Definovanie stavu kane močiarnej v CHVÚ Žitavský luh

Kaňa močiarna patrí v CHVÚ medzi druhy hniezdiace v trvalo zaplavených močiarnych častiach územiach. Druh hniezdi v porastoch pálky širokolistej (*Typha angustifolia*), steblovky vodnej (*Glyceria maxima*) či porastoch ostríc (*Carex spp.*), pričom počet hniezdných párov je podmienený vodným režimom, ktorý je riadený stavidlovým systémom. Hniezdna početnosť druhu v rokoch 2000 – 2013 bola 0 – 6 párov (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011, Gúgh unpubl.), pričom na ich počet vplýva ako nedostatočné, tak aj prílišné zaplavenie územia a s tým súvisiaca sukcesia močiarnej vegetácie. CHVÚ je tiež významným zhromaždiskom kaní močiarnych počas migrácie. Najmä pred jesennou migráciou sa tu na spoločné nocovanie zhromažďujú vyššie počty vtákov. Počet kaní močiarnych tu v tomto období môže dosiahnuť **40 až 110 jedincov** (Gúgh, Lengyel, Sádovský 2011). Územie predstavuje významné miesto odpočinku aj počas jarnej migrácie. Počet jedincov na nocovisku však na jar nedosahuje tak vysoké počty ako počas jesenného ťahu. Početnosť a distribúcia v území závisia aj od manažmentu lúčnych biotopov, gradácie populácie hlodavcov a od hospodárenia na okolitej ornej pôde.

Tabuľka č. 6: Definovanie stavu druhu kaňa močiarna v CHVÚ Žitavský luh

Kritériá hodnotenia		PRIAZNIVÝ STAV		NEPRIAZNIVÝ STAV
		A – dobrý	B – priemerný	C – nepriaznivý
populácia	1.1. Veľkosť populácie	V priemere viac ako 5 hniezdiacich párov za posledných 5 rokov.	V priemere 2 až 4 hniezdiacich párov za posledných 5 rokov.	V priemere menej ako 2 hniezdiace páry za posledných 5 rokov.
	1.2. Populačný trend	Počet obsadených teritórií na lokalite za posledných 5 rokov narástol o viac ako 20 %	Počet obsadených teritórií na lokalite za posledných 5 rokov je stabilný (fluktuácia $\pm 20\%$)	Počet obsadených teritórií na lokalite za posledných 5 rokov poklesla o viac ako 20 %
biotop	2.1. Hniezdny biotop	Na hniezdiskách, na rozlohe viac ako 20 ha, sú optimálne topické podmienky (zaplavené porasty vysokých tráv <i>Typha latifolia</i> , <i>Phragmites australis</i> , <i>Carex sp.</i> , <i>Glyceria maxima</i> , so stabilnou výškou vodnej hladiny, s výkyvmi max. do ± 10 cm)	Na hniezdiskách sú optimálne topické podmienky na rozlohe 10 – 20 ha s výkyvmi vodnej hladiny ± 20 cm	Na hniezdiskách sú optimálne topické podmienky s výkyvmi vodnej hladiny viac ako ± 30 cm
	2.2. Potravný biotop	V okolí hniezdisk, na rozlohe viac ako 60 ha, sú vhodné potravné biotopy (lúky, pasienky, ostricové porasty), na ornej pôde sa pestujú zväčša obilniny a krmoviny.	V okolí hniezdisk, na rozlohe 30 – 60 ha, sú vhodné potravné biotopy (lúky, pasienky, ostricové porasty), na ornej pôde sa pestujú striedavo obilniny, olejniný a kukurica.	V okolí hniezdisk sú nevhodné potravné biotopy, lúky zarastajú náletovou krovitou a stromovou vegetáciou, na ornej pôde sa pestujú prevažne olejniný a kukurica.

	2.3. Biotopy dôležité počas migrácie	Biotopy využívané počas migrácie (nízkokobylinné porasty, lúčne strniská, pasienky, strniská na poliach) sú v území zastúpené na rozlohe viac ako 70 ha. V území sú ponechané nepokosené porasty vysokých tráv alebo lúčnych porastov, vhodné na nocovanie druhu počas migrácie na rozlohe viac ako 15 ha.	Biotopy využívané počas migrácie na lov (nízkokobylinné porasty, lúčne strniská, pasienky, strniská na poliach) sú v území zastúpené na rozlohe 30 – 70 ha. Na území sú ponechané nepokosené porasty vhodné na nocovanie druhu na rozlohe 5 – 10 ha.	V dôsledku nevhodného vodného režimu a celoplošného zaplavenia územia, ako aj v dôsledku intenzívneho hospodárenia na lúkach, nie je v území dostatok vhodných biotopov na lov, odpočinok a nocovanie druhu počas migrácie.
ohrozenia	3.1. Stupeň ohrozenia druhu (prenasledovanie, vyrušovanie)	Druh nie je vôbec vyrušovaný na hniezdiskách a nocoviskách návštevníkmi, rekreatantmi, poľovníkmi a rybármi.	Na lokalite je druh vyrušovaný počas hniezdzenia a migrácie výnimočne v okrajových častiach územia návštevníkmi, rekreatantmi, poľovníkmi a rybármi.	Na lokalite je druh vyrušovaný počas celej hniezdnej sezóny a migrácie návštevníkmi, rekreatantmi, fotografmi, filmármi, poľovníkmi a rybármi v celom území, pohybom v hniezdných teritóriách.
	3.2. Stupeň ohrozenia hniezdného biotopu	Zabezpečený stabilný vodný režim bez výkyvov počas hniezdnej doby, ponechané porasty vysokých tráv (<i>Typha latifolia</i> , <i>Carex sp.</i> , <i>Glyceria maxima</i> , <i>Phragmites australis</i>) na hniezdiskách, eliminovaný manažment vegetácie na hniezdiskách počas hniezdného obdobia, počas kosenia lúk a močiarov ponechané hniezdne porasty na viac ako 30 % plochy hniezdisk.	Manažment porastov na hniezdiskách prebieha aj počas hniezdnej doby extenzívne s ohľadom na druh. Počas manažmentu vegetácie sú ponechané hniezdne porasty na 10 – 30 % plochy hniezdisk, Nedostatočný vodný režim a kolísanie vodnej hladiny (o viac ako 20 cm).	Intenzívne hospodárenie na mokrých lúkach a močiarnych porastoch. Výrazné kolísanie vodnej hladiny počas hniezdného obdobia o viac ako 30 cm.

	3.3. Stupeň ohrozenia migračného biotopu	Biotopy druhu (porasty vysokých tráv a lúčne porasty) v území nie sú ohrozené negatívnymi antropickými aktivitami, biotopy sú vhodné na nocovanie a lov potravy. Vhodný vodný režim. Viac ako 60 % územia vyhovuje nárokom druhu na získavanie potravy a nocovanie.	Biotopy sú vhodné na nocovanie a lov potravy, je nastavený vyvážený manažment v území. Vhodný vodný režim. 30 – 60 % územia vyhovuje nárokom druhu na získavanie potravy a nocovanie.	Intenzívne hospodárenie a plašenie na migračnej zastávke, chýbajúce porasty vhodné na nocovanie na celej rozlohe územia a nedostatočná potravná báza. Prílišné zaplavenie a nevhodný vodný režim v území.
--	--	---	---	---

Tabuľka č. 7: Hodnotiaci tabuľka (body)

Kritérium		Stav	Váha parametra	Počet bodov
P	veľkosť populácie	2	3	6
	populačný trend	1	3	3
B	hniezdny biotop	2	3	6
	potravný biotop	3	3	9
	biotopy migrácie	3	2	6
O	ohrozenia druhu	2	3	6
	hniezdny biotop	2	3	6
	biotopy migrácie a zimovania	2	2	4
Dosiahnutá hodnota spolu:				46
Maximálna možná hodnota ($\sum$ váh $\times$ 3):				66

*Bodová hodnota stavu: A = 3 body, B = 2 body, C = 1 bod

Vysvetlivky: P – populácia, B – biotop, O – ohrozenia

Celkové vyhodnotenie (percentuálny podiel dosiahnutej hodnoty z možnej hodnoty): 70%

A	B	C
100 – 78 %	77 – 55 %	54 – 33 %
	70 %	

Zhodnotenie

Dočasným vplyvom nepriaznivých podmienok, v dôsledku záplav v roku 2010, kedy boli vyplavené hniezda a naakumulovaná voda spôsobila ústup močiarnnej vegetácie (vyhnutie veľkých plôch močiarnnych porastov), bol zaznamenaný posledných rokoch negatívny populačný trend druhu. V priebehu nasledujúcich rokov prebiehala regenerácia močiarnnych porastov. Avšak v dôsledku nevhodného stavu stavidiel, ktorými sa reguluje vodná hladina v území, došlo tiež k výraznému zaplavovaniu hniezdných biotopov v čase obsadzovania hniezdných teritórií alebo naopak k preschnutiu hniezdných biotopov a ich opusteniu.

1.6.3.2. Stav druhov vtákov a ich biotopov na ochranu ktorých sa vyhlasuje CHVÚ

Hodnotenie stavu vtákov vychádza predovšetkým z monitoringu vtáctva a stavu ich populácií v CHVÚ v rokoch 2010 – 2012 (pozn. mapovanie v 3 sezónach môže byť ovplyvnené fluktuáciami druhov, resp. výskytom extrémov počasia).

1.6.3.2.1. Chriaštel' bodkovaný

Stav veľkosti populácie chriašťa bodkovaného v území je hodnotený v sledovanom období stupňom C, t. j. nepriaznivým stavom. Populačný trend je v rokoch 2010 – 2012 hodnotený stupňom B ako priemerný priaznivý stav.

V prípade hniezdneho biotopu je hodnotenie jeho stavu na úrovni stupňa B ako priemerný priaznivý stav a migračné biotopy sú hodnotené stupňom A ako dobrý priaznivý stav.

Populačné kritéria sú v hodnotení horšie, no na druhej strane je hodnotenie biotopov lepšie ako je celkový stav hodnotenia priaznivého stavu druhu (stupeň **B – priemerný priaznivý stav**), čo dáva vysoké predpoklady k zachovaniu a postupnému zlepšovaniu priaznivého stavu druhu v území.

1.6.3.2.2. Kačica chrapľavá

Populačné kritéria pre hodnotenie priaznivého stavu sú v prípade kačice chrapľavej hodnotené stupňom C ako nepriaznivý stav. V prípade hniezdneho a potravného biotopu je hodnotenie mierne lepšie, a to na stupni B ako priemerný priaznivý stav a v prípade hodnotenia biotopov migrácie je hodnotenie na úrovni A ako dobrý priaznivý stav.

Celkové hodnotenie priaznivého stavu je tak v dôsledku rozptylu v hodnotení jednotlivých kritérií na stupni **B ako priemerný priaznivý stav**. Nakoľko je populačným kritériám prisúdená väčšia váha, je toto hodnotenie priemerného stavu len niekoľko percent nad limitom pre zaradenie nepriaznivého stavu. Stav populácie kačice chrapľavej v CHVÚ Žitavský luh počas sledovaného obdobia je tak v priemernom priaznivom stave s hraničnými hodnotami s nepriaznivým stavom.

1.6.3.2.3. Kaňa močiarna

Podobne ako u kačice chrapľavej a chriašťa bodkovaného, je celkové hodnotenie priaznivého stavu kane močiarnej v sledovanom období na úrovni stupňa B ako priemerný priaznivý stav.

Na rozdiel od predošlých druhov však hodnotenie populačných kritérií a celkové hodnotenie priaznivého stavu indikuje negatívny trend kane v CHVÚ, v dôsledku ktorého je hodnotenie kritéria populačného stavu na úrovni stupňa C ako nepriaznivý stav, no veľkosť populácie ešte stále spĺňa kritéria pre zaradenie do priaznivého stavu stupňa B. V prípade hniezdneho biotopu je zaradenie stavu rovnako na stupni **B – priemerný priaznivý stav**, no v prípade potravného biotopu a biotopu migrácie je celkové hodnotenie na stupni A – dobrý priaznivý stav.

1.6.3.3. Cieľový stav druhu

Cieľový stav druhov bol určený u jednotlivých druhov na základe významu druhu pre zachovanie populácie druhu na Slovensku, resp. v sústave CHVÚ, podľa dosiahnuteľnosti cieľa, ako aj výnimočnosti daného druhu v rámci Slovenska.

1.6.3.3.1. Cieľový stav druhu chriašťa bodkovaného

Celkový priaznivý stav chriašťa bodkovaného je podľa jeho definície z rokov 2010 – 2012 hodnotený stupňom B ako priemerný priaznivý stav. Toto hodnotenie je predovšetkým výsledkom pozitívneho hodnotenia stavu migračných biotopov.

Vzhľadom k relatívne malej populácii populácie chriašťa bodkovaného a vzhľadom na jeho malý ostrovčekovitý výskyt v rámci Slovenska je veľmi dôležité zachovať tieto ostrovy výskytu pre jeho udržanie na Slovensku. Preto je cieľom aj zachovanie vhodných hniezdisk akými je CHVÚ Žitavský luh a udržanie jeho priaznivého stavu v tomto území minimálne na úrovni stupňa B ako priemerný priaznivý stav. Preto by opatrenia mali byť cielené na zlepšenie biotopov tam, kde sú na to dnes rezervy a je to dosiahnuteľné. Cieľom pre kvalitu hniezdneho

biotopu by tak malo byť **zlepšenie jeho stavu zo stupňa B na stupeň A pre hodnotenie ako dobrý priaznivý stav.**

1.6.3.3.2. Ciel'ový stav druhu kačice chrapľavej

Rovnako ako v prípade chriašteľa bodkovaného, aj v prípade kačice chrapľavej je celkový priaznivý stav podľa definície z rokov 2010 – 2012 stanovený na úrovni B ako priemerný priaznivý stav. Podobne ako v prípade chriašteľa je toto hodnotenie predovšetkým výsledkom dobrého stavu potravných a migračných biotopov.

Populácia kačice chrapľavej je na Slovensku v súčasnosti na úrovni niekoľko desiatok jedincov na Slovensku a sústreďuje sa na niekoľko ostrovov výskytu, ktorým je aj Žitavský luh. Význam pre udržanie populácie kačice chrapľavej na Slovensku v rámci predmetného CHVÚ nie je zanedbateľný, preto je cieľom udržať celkového priaznivého stavu na úrovni B – priemerný priaznivý stav. Vzhľadom k tomu, že kačica chrapľavá je migrant zimujúci v prevažnej miere v subsaharskej Afrike (s mnohými negatívnymi faktormi pôsobiacimi v tomto území s narastajúcou intenzitou) nemusí stačiť pre udržanie tohto druhu v CHVÚ zachovanie hniezdných biotopov na aktuálnej úrovni stupňa B – priemernom stave. Cieľom je tak zlepšenie kvality hniezdných biotopov v území tak, aby ich bolo možné hodnotiť **stupňom A – dobrý priaznivý stav.**

1.6.3.3.3. Ciel'ový stav druhu kane močiarnej

Aktuálny priaznivý stav kane močiarnej je v CHVÚ Žitavský luh hodnotený stupňom B – priemerný priaznivý stav. CHVÚ Žitavský luh je napriek svojej malej rozlohe významný fragment vhodných biotopov pre hniezdenie kane močiarnej v rámci intenzívne poľnohospodársky využívanej Podunajskej nížiny. Preto je cieľom **zachovanie priaznivého stavu minimálne na úrovni B.**

1.6.3.4. Osobitné záujmy

1.6.3.4.1. Osobitné záujmy u druhu chriaštel' bodkovaný

V prípade ochrany chriašteľa bodkovaného ako neznámeho druhu vo verejnosti bez ekonomického významu neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany. Rovnako aj biotopy jeho výskytu (aluviálne, podmáčané lúky, močiar) patria medzi lokality s menším ekonomickým významom. Naopak udržiavanie biotopov chriašteľa bodkovaného vo vitálnom stave môže napomôcť k zvýšeniu vodozadržnej schopnosti krajiny.

1.6.3.4.2. Osobitné záujmy u druhu kačica chrapľavá

V prípade ochrany kačice chrapľavej ako neznámeho druhu vo verejnosti neexistuje žiadny iný osobitný záujem ohľadne jeho ochrany alebo využitia, ktorý by bol s cieľmi ochrany v CHVÚ Žitavský luh. Konflikt môže vzniknúť zo strany poľovníkov, nakoľko niekedy dochádza k zámene vzácnejších chránených druhov kačíc s kačicou divou, ktorá má stanovenú dobu lovu. V prípade kačice chrapľavej tak bolo identifikované, ktorého realizáciou v južnej časti CHVÚ Žitavský luh alebo v okolí celého CHVÚ môže dôjsť k potenciálnej zámene druhu a zástrelu počas poľovačiek na kačice v období jesenného ťahu.

1.6.3.4.3. Osobitné záujmy u druhu kaňa močiarna

Ani u kane močiarnej rovnako ako u kačice chrapľavej a chriašteľa bodkovaného neexistuje vo verejnosti žiadny priamy záujem na ochrane alebo využití tohto druhu, ktorý by bol v rozpore s cieľmi ochrany.

Pre zachovanie hniezdisk tohto druhu je predovšetkým v Žitavskom luhu dôležité udržiavať kvalitné biotopy podmáčaných lúk a mokradí, území, ktoré majú len okrajový ekonomický význam. Výnimočne môže dochádzať k negatívnemu vnímaniu kane močiarnej ako „škodlivého druhu“, ktorý negatívne vplýva na početnosť zveri a teda negatívne ovplyvňuje poľovníctvo ako také. Osvetou o druhovej skladbe potravy je však možné toto vnímanie čiastočne minimalizovať.

1.6.4. Hodnotenie ďalších osobitných záujmov ochrany prírody a krajiny v území

Územie CHVÚ sa prekrýva s dvoma chránenými územiami vyhlásenými podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon č. 543/2002 Z. z.**“). Severná časť CHVÚ sa prekrýva s územím **prírodnej rezervácie (PR) Žitavský luh**, kde platí štvrtý stupeň ochrany. Vodný tok Starej Žitavy je v dvoch úsekoch predmetom ochrany **prírodnej pamiatky (PP) Rieka Žitava**, kde platí štvrtý stupeň ochrany. Južná časť územia PP Rieka Žitava pri obci Maňa prechádza juhovýchodným okrajom územia CHVÚ Žitavský luh, tu sa obe lokality sčasti prekrývajú. Severná lokalita PP Rieka Žitava pri obci Michal nad Žitavou do územia CHVÚ Žitavský luh nezasahuje, je vzdialená cca 1 km, avšak ovplyvňuje vodný režim samotného CHVÚ nakoľko je voda do územia PR Žitavský luh privádzaná práve cez tento pôvodný tok Žitavy a prúdi cez „zhybku“ pod novým tokom Žitavy a pokračuje ďalej v pôvodnom toku Žitavy cez PR Žitavský luh. Prítok vody do PP Rieka Žitava a zároveň aj do PR Žitavský luh z nového koryta Žitavy umožňuje stavidlo v obci Lúčnica nad Žitavou časť Martinová. V tomto prípade môžu ovplyvniť dotáciu vody a prietoknosť PP Rieka Žitava a tiež PR Žitavský luh záujmy minimalizácie prietoku v PP Rieka Žitava.

Mimo CHVÚ cca 1,5 km južne v centre obce Maňa sa nachádza **chránený areál (CHA) Maniansky park**, na území ktorého platí štvrtý stupeň ochrany. Cca 2 km severne od CHVÚ v obci Žitavce je situovaný **CHA Žitavský park**, kde platí tretí stupeň ochrany.

V rámci územného systému ekologickej stability (ÚSES) územia je CHVÚ súčasťou nížinného **biokoridoru Čierna voda – Stará Nitra – Stará Žitava – Paríž**. Ide o **regionálny** prvok, ktorý v severojužnom smere nesúvisle prepája ekologicky významnejšie priestory v alúviách vodných tokov vrátane prepojenia s nadregionálnym biocentrom Parížske močiare. Prvky vyššej úrovne ÚSES sa v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí nenachádzajú.

Prekrýv uvedených chránených území s CHVÚ Žitavský luh je v mapovej prílohe č. 6.4.1.

1.7. Výsledky kompletného zisťovania stavu lesa

V CHVÚ sa nenachádzajú žiadne lesné pozemky.

2. SOCIOEKONOMICKÉ POMERY (VYUŽÍVANIE ÚZEMIA A JEHO OKOLIA, POZITÍVNE A NEGATÍVNE FAKTORY)

2.1. Historický kontext

Bezprostredné okolie rieky Žitavy pôvodne predstavovalo široké alúvium, ktoré bolo pri jarných povodniach v páse širokom niekoľko sto metrov a miestami aj viac ako kilometer zaplavované. Toto územie bolo **využívané ako lúky alebo pasienky a bolo významné aj ako migračná zastávka a hniezdisko vodného vtáctva. Okrem toho plnilo dôležité funkcie zátopového územia**, kde sa voda rozlievala v ramennej sústave Žitavy, na lúky a močiare a neohrozovala tak okolité obce záplavami.

Tento stav sa však zmenil **v roku 1980, kedy došlo** v rámci socialistického plánovania **k regulácii a napriamaniu koryta rieky Žitava a k postaveniu hrádzí**, ktoré odrezali Žitavský luh od pravidelného režimu záplav (nové koryto sa vybudovalo na miestach najcennejších lúk, kde hniezdili dnes už vzácne spoločenstvá vtákov). Rovnako došlo aj k rozoraniu väčšiny pôvodných nívnych lúk a močiarov, ktoré tvorili komplex Gedrianskych mokrých lúk na rozlohe približne 600 ha. Došlo tak k zániku nielen ornitologicky významných lokalít, ale aj floristicky cenných území. Malá časť územia si zachovala aspoň čiastočne svoj pôvodný význam. Počas prípravy regulácie Žitavy tu bol vypracovaný projekt na vyhlásenie štátnej prírodnej rezervácie, ktorá bola vyhlásená v roku 1980 na rozlohe takmer 75 ha. Pôvodne však bolo plánované vyhlásiť toto chránené územie až na rozlohe 117 ha, resp. z analýzy podkladových máp pravdepodobne až na 200 ha. Vodný režim územia je zabezpečovaný stavidlami, ktoré

regulujú prítok a odtok vody z územia. Vodný režim je riadený podľa manipulačného poriadku SVP, š. p. – Správy povodia dolnej Nitry, hladiny v rôznych ročných obdobiach sú nastavené podľa ekologických nárokov biotopov a druhov. V jarnom období prebieha simulovanie jarných záplav, ktoré sú typické pre tento typ prostredia. Technický stav vodohospodárskych objektov, ako aj celkové riešenie vodného režimu v súčasnosti neumožňujú realizovanie prírode blízkeho vodného režimu. Prostredníctvom stavidiel sa v území voda zadržáva a postupne presakuje v ploche Prírodnej rezervácie Žitavský luh vzdúvaním vodnej hladiny. Chýba dynamika vodného režimu a riečne procesy, ktoré prebiehajú v prirodzených alúviách. Celkovo je súčasná forma riadenia vodného režimu územia stavidlami problematická ako z pohľadu prírodných podmienok, tak aj z hľadiska personálneho zabezpečovania a vstupovania subjektívnych faktorov.

Napriek popísaným problémom tvorí v súčasnosti zachovaný a chránený fragment pôvodného alúvia prírodne a kultúrne cenný komplex aluviálnych lúk typickej nivnej krajiny Podunajskej nížiny s výskytom vzácných a ohrozených rastlín a živočíchov.

2.2. Stručný opis aktuálneho stavu

Poľnohospodárstvo

V CHVÚ Žitavský luh sa v súčasnosti aktívne obhospodaruje **73,995 ha ornej pôdy a 57,761 ha trvalých trávnych porastov.**

Lesné hospodárstvo

V CHVÚ sa nenachádzajú žiadne lesné pozemky.

Rekreácia a šport

Dotknuté územie sa v zmysle Územného plánu veľkého územného celku Nitrianskeho kraja nachádza v Nitrianskom regióne cestovného ruchu. Je súčasťou strednej pahorkatinnej časti regiónu, ktorá nemá výrazné prírodné predpoklady pre rozvoj rekreácie a turistiky a cestovný ruch nie je významným odvetvím. Zameriava sa najmä na vidiecky turizmus, pobyt pri termálnych vodách, letnú rekreáciu pri vode a rybolov viazaný na menšie vodné nádrže a rybníky. Územie CHVÚ sa nachádza mimo záujmov pre rekreačné využitie, v blízkosti nie je významnejšia vybavenosť cestovného ruchu, ani sa nepredpokladá ich rozsiahlejší rozvoj.

Poľovníctvo a rybárstvo

Územie CHVÚ sa nachádza **v poľovnej oblasti M VII Pohronie**. Územie CHVÚ zasahuje do poľovných revírov Žitavce, Kmeťovo. CHVÚ Žitavský luh je v súčasnosti využívaný ako poľovný revír na lov kačíc divých v južnej časti CHVÚ. Územie PR Žitavský luh je vyňaté z poľovného revíru a lov zveri je tu zakázaný. Vo zvyšnej časti CHVÚ je povolený lov. Lov kačíc má potenciálny negatívny dopad na predmety ochrany (zámena kačice chrapľavej) a zároveň má negatívny dopad na významné mimohniezdne zhromaždiská vodného vtáctva v tomto území v dôsledku vyrušovania.

V prípade rybárstva v súčasnosti na samotnom Žitavskom luhu **nie je aktuálne registrovaný rybársky revír.**

Ťažba nerastných surovín

Na lokalite CHVÚ ani v okolí nie sú evidované prieskumné územia, chránené ložiskové územia, dobývacie priestory a ložiská výhradných nerastných surovín. Najbližšie, cca 3 km juhozápadne je situované výhradné **ložisko Mojzesovo** s určeným dobývacím priestorom, kde je plánovaná ťažba tehliarskych surovín, a bývalá ťažobňa tehliarskych hlín Malá Maňa (ložisko nevyhradeného nerastu) so zastavenou ťažbou.

Využitie vody

V bezprostrednej blízkosti územia CHVÚ v okolí Veľkej Mane sú realizované viaceré **hydrogeologické vrty** (pitná voda, minerálne vody). Priamo v území je realizovaný

inžiniersko-geologický mapovací vrt. Južne od Kmeťova sú využívané pramene pitnej vody a vodojemy, ochranné pásma týchto vodárenských zdrojov sú vymedzené v blízkosti južnej hranice CHVÚ, do vlastného územia nezasahujú.

V širšom území sa nachádzajú menšie vodné plochy vytvorené človekom, ako sú rybníky a nádrže, najbližšia je vodná nádrž Maňa cca 2 km južne.

Ďalšie využitie

V blízkosti CHVÚ sa nachádzajú viaceré bývalé skládky odpadov, ktoré boli prekryté a rekultivované. Najbližšie sú vo Veľkej Mani a v Kmeťove. V okolí sa nenachádzajú významnejšie zdroje znečisťovania vôd a ovzdušia.

Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V CHVÚ sa nenachádzajú kultúrne pamiatky alebo objekty významné z hľadiska kultúrno-historického dedičstva. Historický význam majú parky vo Veľkej Mani a Žitavciach, ktoré sú zároveň predmetom ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z. V území sa neevídujú kultúrne ani náboženské aktivity, ktoré by mohli mať dopad na predmet ochrany.

2.3. Návrh zásad a opatrení využívania územia a jeho okolia z hľadiska cieľov ochrany

2.3.1. Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé predmety ochrany

Návrh zásad a opatrení vychádza z **hodnotenia priaznivých stavov jednotlivých druhov** vyhotovených Štátnou ochranou prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) v rokoch 2010 – 2012 a odporúčaní navrhnutých expertmi v danom hodnotení, ako aj z odporúčaných opatrení vo vedeckých publikáciách.

Návrh zásad a opatrení pre jednotlivé druhy je uvedený v celom rozsahu nutných opatrení pre udržanie optimálnej populácie dotknutých druhov. Vzhľadom na to, že potrebné opatrenia a biotopové nároky jednotlivých druhov si často v rôznom rozsahu protirečia, bolo potrebné tieto opatrenia zosúladiť. Preto taxatívne uvedené opatrenia pre jednotlivé druhy boli nižšie zoskupené do opatrení pre jednotlivé formy využitia územia pre prehľadnosť dotknutých ekonomických záujmov. Návrh týchto finálnych opatrení (ktoré sa odporúčajú na realizáciu) pre celé CHVÚ však musí vychádzať z nárokov jednotlivých druhov, preto tu tieto nároky z pohľadu potrebných opatrení uvádzame v plnom rozsahu. V CHVÚ neboli vymedzené žiadne ekologicko-funkčné priestory.

2.3.1.1. Návrh zásad a opatrení pre chriašťa bodkovaného

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie chriašťa bodkovaného je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečovať vhodný vodný režim, elimináciu výrazného kolísania vodnej hladiny počas hniezdneho obdobia a vhodnú hladinu začiatkom hniezdneho obdobia tak, aby počas obsadzovania hniezdných teritórií neboli hniezdiská príliš zaplavené vodou alebo vysušené, v dôsledku čoho by ostali neobsadené. Daný stav zabezpečiť do 15. apríla kalendárneho roku.
- Zabezpečovať vhodné potravné biotopy, pravidelný manažment lúčnych biotopov a odstraňovanie biomasy – buď kosením alebo pasením lúk a zamedzovanie zarastania lúk náletovými drevinami a inváznymi rastlinami.
- Počas manažmentu porastov vysokých tráv (najmä páľka širokolistá, steblovka vodná a ostrice) ponechať mozaikovito nevykosené porasty, ktoré poslúžia ako hniezdiská druhu. Rozsah ostrovčekov, ktoré sa neskosia by mal tvoriť minimálne 20 % z celkovej rozlohy hniezdných biotopov. Vegetácia by mala dosahovať priemer minimálne 10 – 30 m.

- Zamedziť rozorávaniu trávnych porastov, a naopak zvýšiť podiel trávnych porastov v území a jeho okolí. V častiach CHVÚ, ktoré sa v súčasnosti využívajú ako orná pôda na zamokrených plochách a miestach periodických mokradí zmeniť typ pôdy a hospodárenia na TTP, resp. ponechať ako vysokobylinnú mokraď vhodnú pre chriašťaľa bodkovaného s cyklickým manažmentom týchto porastov podľa potreby. Plochy vhodné na takéto opatrenia sa nachádzajú najmä v južnej časti CHVÚ, ale aj mimo CHVÚ v katastroch obcí Veľká Maňa, Žitavce a Vlkaš. Zároveň pre zlepšenie priaznivého stavu navrhnúť do CHVÚ aj tieto lokality, ktoré sa v súčasnosti buď vôbec nevyužívajú na poľnohospodársku výrobu (k. ú. Vlkaš, Žitavce), alebo sú pravidelne podmáčané a poľnohospodárska výroba je tu neefektívna.
- Eliminovať vyrušovanie a hluk z podujatí (napríklad strelecké preteky).
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov v území.
- Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresíí
- Tak ako dosiaľ vylúčiť rybolov v CHVÚ
- Zabezpečiť spoluprácu s užívateľmi poľovných revírov v celom CHVÚ za účelom eliminácie ohrozenia predmetu ochrany (napr. obmedzenie alebo vylúčenie poľovníctva v CHVÚ). Zabezpečiť cieľnú eradikáciu nepôvodných a invázných druhov živočíchov v spolupráci s poľovnými združeniami (PZ).
- Vylúčiť vjazd alebo státie vozidlom CHVÚ (okrem vjazdu za účelom manažmentu biotopov a obhospodarovania pozemkov)
- Dôsledne posúdiť rozvojové zámery v okolí CHVÚ s potenciálne negatívnym dopadom na predmet ochrany a povoliť ich v prípade ak ich dopad na územie nebude negatívny

2.3.1.2. Návrh zásad a opatrení pre kačicu chrapľavú

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie kačice chrapľavej je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečenie vhodného vodného režimu – eliminácia výrazného kolísania vodnej hladiny počas hniezdneho obdobia a zabezpečenie vhodnej hladiny (v zmysle definície v časti 1.6.3.1) začiatkom hniezdneho obdobia. Stabilizovanie vodného režimu do 15. apríla kalendárneho roku.
- Zabezpečenie vhodných potravných biotopov – pravidelný manažment lúčnych biotopov a odstraňovanie biomasy (kosenie alebo pasenie lúk), manažment porastov vysokých tráv (pálka, steblovka, trst').
- Revitalizácia riečnych ramien a zazemnených častí mokradí, obnova riečnych meandrov a plytkých vodných plôch.
- Zamedzenie rozorávaniu trávnych porastov, a naopak zvýšenie podielu trávnych porastov v území a jeho okolí. Významné biotopy pre migráciu a potenciálne aj pre hniezdenie sa nachádzajú na ornej pôde ako v CHVÚ, tak aj mimo CHVÚ (napríklad k. ú. Vlkaš) na miestach s periodickými poľnými mokraďami. Pre zlepšenie stavu populácie je potrebné tieto periodické mokrade na ornej pôde preklasifikovať na TTP a realizovať pravidelný manažment aj s ohľadom na ďalšie predmety ochrany. Lokality na periférii CHVÚ, resp. v blízkom okolí priradiť ku CHVÚ. Eliminácia vyrušovania a hluku z podujatí (napríklad strelecké preteky).
- Zabezpečenie spolupráce s užívateľmi poľovných revírov v celom CHVÚ za účelom eliminácie ohrozenia predmetu ochrany (napr. obmedzenie alebo vylúčenie poľovníctva v CHVÚ). Zabezpečiť cieľnú eradikáciu nepôvodných a invázných druhov živočíchov v spolupráci s poľovnými združeniami.
- Vylúčenie aplikácie pesticídov v území.
- Vylúčenie likvidácie alebo znižovania rozlohy zamokrených depresíí.
- Tak ako doposiaľ vylúčenie rybolovu v CHVÚ.
- Vylúčenie vjazdu alebo státia vozidlom priamo do CHVÚ (okrem vjazdu za účelom manažmentu biotopov a obhospodarovania pozemkov).

- Dôsledné posúdenie rozvojových zámerov v okolí CHVÚ s potenciálne negatívnym dopadom na predmety ochrany a povoliť ich v prípade ak ich dopad na územie nebude negatívny.

2.3.1.3. Návrh zásad a opatrení pre kaňu močiarnu

Na udržanie alebo zvýšenie súčasnej populácie kane močiarnej je potrebné realizovať nasledovné manažmentové opatrenia:

- Zabezpečovanie vhodného vodného režimu, eliminácia výrazného kolísania vodnej hladiny počas hniezdneho obdobia a zabezpečenie vhodnej hladiny (v zmysle definície v časti 1.6.3.1) začiatkom hniezdneho obdobia tak do 15. apríla kalendárneho roku by mal byť vodný režim stabilizovaný.
- Zabezpečenie vhodných potravných biotopov pravidelným manažmentom lúčnych biotopov a odstraňovanie biomasy buď kosením, alebo pasením lúk na loviskách druhu.
- Počas manažmentu porastov vysokých tráv (najmä páľka širokolistá, steblovka vodná a ostrice) ponechať mozakovite nevykosené porasty, ktoré poslúžia ako hniezdiská druhu. Rozsah takýchto nekosených plôch by mal zaberat' 10 – 30 % rozlohy územia a jednotlivé plochy s priemerom 10 – 30 m by mali byť rozmiestnené v území rovnomerne.
- Vylúčiť rozorávanie trávnych porastov, a naopak zvýšiť podiel trávnych porastov v území a jeho okolí. V častiach CHVÚ, ktoré sa v súčasnosti využívajú ako orná pôda na zamokrených plochách a miestach periodických mokradí zmeniť typ pôdy a hospodárenia na TTP, resp. ponechať ako vysokobylinnú mokraď vhodnú pre hniezdenie kane močiarnej. Takéto plochy sa nachádzajú najmä v južnej časti CHVÚ, ale aj mimo CHVÚ v katastroch obcí Veľká Maňa, Žitavce a Vlkaš. Zároveň pre zlepšenie priaznivého stavu pripojiť k CHVÚ aj tieto lokality, ktoré sa v súčasnosti buď vôbec nevytvárajú na poľnohospodársku výrobu (k. ú. Vlkaš, Žitavce) alebo sú pravidelne podmáčané a poľnohospodárska výroba je tu neefektívna. Zároveň je na týchto plochách dokázané hniezdenie niekoľkých párov kane močiarnej. Tieto hniezdné páry sú potravné viazané aj na územie CHVÚ a hniezdiská sa nachádzajú mimo CHVÚ, čiže je pre zabezpečenie hniezdisk dôležité ich pričlenenie k CHVÚ.
- Eliminácia vyrušovania a hluku z podujatí (napr. strelecké preteky).
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov a rodenticídov v území, v prípade rodenticídov vylúčiť aplikáciu aj mimo CHVÚ na loviskách párov hniezdiacich v území CHVÚ.
- Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresíí.
- Tak ako doposiaľ vylúčiť rybolov v CHVÚ.
- Vylúčiť vjazd alebo státie vozidlom priamo do CHVÚ (okrem vjazdu za účelom manažmentu biotopov a obhospodarovania pozemkov).
- Dôsledne posúdiť rozvojové zámery v okolí CHVÚ s potenciálne negatívnym dopadom na predmety ochrany a povoliť ich v prípade ak ich dopad na územie nebude negatívny.

2.3.2. Návrh zásad a opatrení pre CHVÚ Žitavský luh

2.3.2.1. Poľnohospodárstvo

Vhodné nastavenie poľnohospodárstva je kľúčové pre zachovanie prírodných hodnôt Žitavského luhu, preto najviac zásad opatrení sa sústreďuje na poľnohospodársky sektor popri vodohospodárstve a celkovom rozvoji územia a okolia. Pri realizácii poľnohospodárskych činností je potrebné v území dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- Zabezpečiť manažment lúčnych biotopov a odstraňovania biomasy – buď kosením, alebo pasením lúk a zamedzovanie zarastania lúk náletovými drevinami a inváznymi rastlinami. Manažment lúčno-mokraďových biotopov musí prebiehať v súlade so

záujmami ochrany prírody v území, t. j. v súlade s ekologickou únosnosťou územia a biotopov.

- Počas manažmentu porastov vysokých tráv (najmä páľka širokolistá, steblovka vodná a ostrice) ponechať mozaikovito nevykosené porasty, ktoré poslúžia ako hniezdiská predmetov ochrany. Rozsah nezmanažovanej vegetácie by mal tvoriť približne 10 – 30 % z celkovej rozlohy hniezdných biotopov. Vegetácia by mala dosahovať plochu priemeru minimálne 10 – 30 m.
- Vylúčiť aplikáciu pesticídov v CHVÚ. V celom CHVÚ ako aj v okolitej agrárnej krajine vylúčiť aplikáciu rodenticídov (rozsah obmedzení sa určí po dohode dotknutých subjektov so ŠOP SR podľa aktuálnych podmienok výskytu lovných teritórií predmetov ochrany).
- Zamedziť rozorávaníu trávnych porastov, a naopak v súčinnosti s dotknutými subjektmi zvýšiť podiel trávnych porastov v území CHVÚ a jeho okolí, a to zatrávením južnej časti CHVÚ, ktorá sa v súčasnosti využíva na takmer celej rozlohe ako orná pôda. Vznikajú tu každoročne rozsiahle periodické mokrade (nezávisle od vodného režimu v PR Žitavský luh) na miestach terénnych znížením a pôvodných riečnych ramien, ktoré boli premenené na ornú pôdu.
- Zároveň je nevyhnutné realizovať v súčinnosti s dotknutými subjektmi opatrenia (agrotechnické opatrenia, zatrávenie, zasakovacie pásy, pásy nelesnej drevnej vegetácie) na exponovanej ornej pôde, kde dochádza k výraznej erózii na nevhodne obhospodarovanej svahovitej pôde v okolí CHVÚ s negatívnym dopadom na samotné CHVÚ. V dôsledku erózie a splachov z ornej pôdy sa zvyšuje zazemňovanie a znečisťovanie mokrade, čím sa zhoršuje priaznivý stav biotopov predmetov ochrany územia.
- Na pozemkoch vo vlastníctve štátu (v správe SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany
- Zabezpečiť, aby súkromným vlastníkom, ktorí prejavia záujem o uplatnenie náhrady podľa § 61 ods.1 písm. a) až e), bola táto zrelizovaná.
- Eliminovať výskyt invázných druhov rastlín na lokalite s ohľadom na priority ochrany prírody v území.

2.3.2.2. Lesné hospodárstvo

Z pohľadu lesného hospodárstva nie sú žiadne relevantné návrhy opatrení a zásad na využívanie územia z hľadiska cieľov ochrany vzhľadom k tomu, sa v predmetnom území nenachádzajú žiadne lesné pozemky.

2.3.2.3. Rekreačia a šport

Rekreačia a šport nepredstavujú v súčasnosti reálne ohrozenie predmetov ochrany daného CHVÚ, je však potrebné dôsledne posudzovať investičné zámery zamerané na rozvoj rekreácie a športu, ktoré by mohli mať negatívne vplyvy na predmet ochrany, ak by sa realizovali priamo v území alebo jeho bezprostrednom okolí. Okrem toho pri individuálnej turistike zameranej na pozorovanie vtáctva, prírodných hodnôt je potrebné takúto návštevnosť v území vhodne usmerniť a dodržať pri tom nasledovné zásady a opatrenia:

- Eliminovať vyrušovanie fotografmi, rekreatntmi mimo na to určených chodníkov a miest na pozorovanie, či fotografovanie vtáctva.
- Na vhodnom mieste postaviť minimálne jednu vežu na pozorovanie vtáctva a udržiavať informačné tabule o význame lokality.

2.3.2.4. Poľovníctvo a rybárstvo

Časť CHVÚ Žitavský luh je v súčasnosti využívané pre výkon poľovníckeho práva (PR Žitavský luh je vyňatý z poľovného revíru), výkon rybárskeho práva sa neuplatňuje v PR Žitavský luh.

Aby sa obe činnosti negatívne nedotkli predmetov ochrany, je potrebné dodržiavať nasledovné zásady:

- Ponechať vylúčenie rybolovu v CHVÚ.
- Spolupracovať s užívateľmi poľovných revírov v celom CHVÚ za účelom eliminácie ohrozenia predmetu ochrany (napr. obmedzenie alebo vylúčenie poľovníctva v CHVÚ);
- Zabezpečiť dostatočnú ochranu druhov aj spoluprácou na odhaľovaní prípadov vtáčej kriminality.
- Cielene eliminovať výskyt ondatry a nutrie v území a bezprostrednom okolí a v prípade zistenia iných invázných druhov živočíchov, alebo iných pôvodných druhov živočíchov s negatívnym dopadom na predmety ochrany postupovať podobne.

2.3.2.5. Ťažba nerastných surovín

Ťažba nerastných surovín nepredstavujú v súčasnosti reálne ohrozenia predmetov ochrany. Priamo v CHVÚ ani v jej okolí nie sú evidované chránené ložiskové územia, dobývacie priestory, výhradné ložiská, ani ložiská nevyhradených nerastných surovín.

2.3.2.6. Využitie vody

Využitie vody v CHVÚ sa v súčasnosti týka len prieskumných vrtov, z ktorého je jeden umiestnený priamo v území. Viaceré hydrogeologické vrty sú umiestnené v okolí, pri realizácii ďalších, ktoré by potenciálne mohli byť umiestnené v území je potrebné zvážiť ich opodstatnenosť.

V súčasnosti z územia nie je odoberaná voda ani na účely zavlažovania poľnohospodárskych plôch, ani na priemyselné využitie.

Riadenie vodného režimu prebieha v zmysle manipulačného poriadku v kompetencii SVP, š. p. – Správy povodia dolnej Nitry.

Územie má potenciálny význam pre prírodné formy protipovodňovej ochrany za realizácie potrebných revitalizačných a technických opatrení pri dodržaní zásad ochrany cieľových druhov a biotopov.

2.3.2.7. Ďalšie využitie

Okrem vyššie uvedených aspektov, ktoré je potrebné zohľadniť, predstavujú potenciálne riziko pre hniezdenie chriašteľa bodkovaného, kačice chrapľavej a kane močiarnej viaceré ďalšie hrozby. Pri ďalšom využití územia je preto potrebné dodržať nasledovné zásady a opatrenia:

- Eliminovať hluk a svetelný smogu (napríklad strelecké preteky)
- Vylúčiť vjazd alebo státie vozidlom priamo v/do CHVÚ (okrem vjazdu za účelom obhospodarovania pozemkov a manažmentu biotopov).
- Dôsledne posúdiť rozvojové zámery v okolí CHVÚ s potenciálne negatívnym dopadom na predmety ochrany a povoliť ich v prípade ak ich dopad na územie nebude negatívny.
- Overiť adresnosť obmedzení vyplývajúcich z vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z., a na základe z monitoringu navrhnúť ako predmet ochrany kalužiaka červenonohého (*Tringa totanus*), ktorý spĺňa kritéria pre zaradenie (hniezdia tu 1 – 4 páry) a tiež navrhnúť zimujúce a migrujúce severské husi bieločelé (*A. albifrons*), ktoré tu počas migrácie dosahujú počty zodpovedajúce na zaradenie do predmetu ochrany.
- Zhodnotiť možnosti rozšírenia a úpravy hraníc územia a v prípade opodstatnenosti navrhnúť pričlenenie významných biotopov zachovalých fragmentov lúk a mokradí, podmáčaných neúrodných pozemkov na hranici územia ako aj v okolí územia v k. ú. Vlkaš, Žitavce, Veľká Maňa, Kmeťovo, Michal nad Žitavou. Napríklad na týchto známych lokalitách mokradí hniezdia ďalšie páry kane močiarnej a vyskytujú sa početnejšie migrujúce krdle kačice chrapľavej, ktoré sú predmetom ochrany územia. Zabezpečením právnej ochrany ich hniezdisk sa zlepší aj priaznivý stav územia.
- Vymedziť tzv. ekologické funkčné prvky v okolí CHVÚ a právne upraviť poľnohospodársku činnosť na týchto plochách s cieľom eliminácie negatívneho vplyvu intenzívneho poľnohospodárstva na CHVÚ, predovšetkým eliminovať eróziu,

splavovanie ornice a agrochemikálii a znečisťovanie mokradí, ktoré vedú k eutrofizácii, zazemňovaniu a zvyšuje sa zarastanie mokradí. Ide predovšetkým o exponované plochy svahov východne a severovýchodne od CHVÚ, na ktorých prebieha vzhľadom na terén a sklon svahu nevhodné intenzívne hospodárenie a silná erózia pôdy. Tieto plochy je potrebné zatrávniť pôvodným zložením rastlín, vysadiť prirodzenú a pôvodnú drevinovú vegetáciu s dobrými melioračnými vlastnosťami, vytvoriť zasakovacie pásy alebo ďalšie potrebné agrotechnické postupy a hospodáriť vhodnou formou napríklad kosiť lúky alebo pasenie hospodárskych zvierat.

- Úplne vylúčiť stavbu veterných parkov a veterných turbín v CHVÚ a jeho okolí.
- Zabezpečovať pravidelný monitoring trendu hniezdnej populácie a monitorovanie faktorov pôsobiacich na populáciu.
- Zabezpečiť pravidelnú kontrolu územia zameranú na lokalizovanie a eliminovanie nezákonných činností.
- Zabezpečiť stálu propagáciu a osvetu ochrany druhov a informovanosť odbornej a laickej verejnosti.
- Zabezpečiť pravidelný monitoring invázných živočíchov v CHVÚ a bezprostrednom okolí.

2.3.2.8. Kultúrne dedičstvo a náboženské aktivity

V súčasnosti sa CHVÚ pre potreby prezentovania kultúrneho dedičstva a náboženských aktivít nevyužíva a nie je predpoklad pre podobné využívanie územia ani do budúcnosti.

3. CIELE STAROSTLIVOSTI A OPATRENIA NA ICH DOSIAHNUTIE

3.1. Stanovenie dlhodobých cieľov starostlivosti

1. Zlepšiť priaznivý stav chriašteľa bodkovaného³ a kačice chrapľavej⁴ z kategórie B do kategórie A priaznivého stavu a udržať stav kane močiarnej⁵ v kategórii B priaznivého stavu.

2. Zvýšiť vo verejnosti poznanie prírodných hodnôt a ich akceptáciu, zlepšiť spoluprácu s vlastníkmi a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva.

Limitujúce faktory

Vnútorne prírodné faktory

Spomedzi prírodných faktorov vo vzťahu k cieľu 1 má najvýznamnejší dopad **sukcesia, zazemňovanie mokradí a nepriaznivý vodný režim.**

V prípade sukcesie je ohrozením predovšetkým opustenie poľnohospodárskej pôdy na zamokrených pozemkoch. Takéto opustenie môže postupne viesť k zarastaniu týchto pozemkov nevhodným typom vegetácie pre predmety ochrany (les alebo invázne a expanzívne byliny). Preto je dôležité v území hľadať nástroje pre kontinuálne udržanie vhodného typu hospodárenia (kosenie lúk, pastva), ktoré bude blokovať sukcesné procesy a zároveň udrži charakter územia, ktorý sa hospodárením vytváral stáročia a viedol k vytvoreniu dnešných prírodných hodnôt v spolupôsobení s prírodnými faktormi.

Regulácia rieky Žitavy viedla aj k likvidácii riečnych procesov, ktoré udržiavali mokrade v dobrom stave. Dôsledkom toho je postupné zazemňovanie mokradí. Tým sa znižuje celkový podiel vhodných biotopov pre kačicu chrapľavú. Preto bude potrebné v prípade zazemnených

³ Kap. 1.6.3.1.1. a 1.6.3.3.1. chriašteľ bodkovaný

⁴ Kap. 1.6.3.1.2. a 1.6.3.3.2. kačica chrapľavá

⁵ Kap. 1.6.3.1.3. a 1.6.3.3.3. kaňa močiarna

mokradí využiť technické a iné opatrenia na ich revitalizáciu, aby sa eliminovalo pôsobenie tohto faktoru. Negatívny vývoj biotopov aluviálnych lúk spôsobila celková zmena hydrologie územia po vodohospodárskych zásahoch.

Vnútorne človekom podmienené faktory

Regulácia rieky Žitavy viedla k deštrukcii prirodzeného vodného režimu a hydrologie územia. V prirodzenom inundačnom území sa pred vodohospodárskymi zásahmi udržiavali vďaka špecifickým hydrologickým podmienkam aluviálne lúky a mokrade vhodné pre hniezdenie chriašteľa bodkovaného. Po odvodnení a vysušení časti územia došlo k degradácii časti aluviálnych lúk v dôsledku vysychania biotopov a absencie potrebných prírodných činiteľov v území. V prípade extrémnych suchých rokov sa tento negatívny dopad prehĺbuje a územie tak neposkytuje dostatočne vhodné podmienky pre hniezdenie chriašteľa bodkovaného. Toto riziko je významné z dlhodobého pohľadu pri očakávaní extrémnych prejavov počasia (najmä sucha) v dôsledku klimatických zmien. Preto bude potrebné vykonať opatrenia na zlepšenie vodného režimu v území CHVÚ s cieľom minimalizovať pôsobenie tohto faktora.

Regulácia rieky umožnila aj **intenzívnejšie poľnohospodárske využívanie suchších častí** územia, čo viedlo k rozoraniu trávnych porastov v týchto častiach a minimalizovaniu možností hniezdenia výberových vtáčích druhov. Toto riziko v území pretrváva naďalej v dôsledku nevhodného nastavenia poľnohospodárskych dotácií, ktoré poskytujú len malý priestor na presadenie takej formy hospodárenia, ktorá by bola v súlade s cieľmi ochrany prírody. Minimalizovanie pôsobenia tohto faktora je možné len nájdením vhodných nástrojov, ktoré dostatočne podporia poľnohospodárov hospodáriacich v súlade s požiadavkami ochrany prírody v území (vhodné nastavenie dotácií, realizácia náhrad za obmedzenie hospodárenia v zmysle § 61 zákona č. 543/2002 Z. z.). Zároveň je potrebné, aby sa na štátnych pozemkoch v území prenajímala pôda predovšetkým tým poľnohospodárom alebo subjektom ochrany prírody, ktorí vedú jej využívanie zabezpečiť v súlade s požiadavkami ochrany prírody. Dodržiavanie týchto princípov zníži riziko nenaplnenia cieľov ochrany prírody v území, ktoré by mohlo byť podmienené intenzívnym hospodárením a chemizáciou na poľnohospodárskych pozemkoch.

Malá rozloha územia je dôvodom, pre ktorý tu aj **vyrušovanie návštevníkmi** môže mať väčší negatívny význam ako u väčších území podobného charakteru. Preto je nevyhnutné kontrolovať návštevnosť územia (obzvlášť v hniezdom období), aby v dôsledku rozptylu návštevníkov nedošlo k zmareniu hniezdení vodného vtáctva. Návštevnosť (vrátane pozorovania vtáctva) musí byť v území usmernená len do vybraných koridorov a úplne vylúčená z častí s najvyšším významom pre hniezdenie vtáctva. Pre realizáciu tejto požiadavky je potrebné zabezpečiť pravidelné kontroly dodržiavania predpisov ochrany prírody v území.

Menej závažne pôsobí ďalší vnútorný človekom podmienený faktor, a to **priama predácia hniezd a úbytok hniezdných možností prostredníctvom** likvidácie porastov **nutriou riečnou** (*Myocastor coypus*) a **ondatrou pižmovou** (*Ondatra zibethica*). Oba druhy nie sú u nás pôvodné a boli človekom vysadené. Pri zvýšení ich početnosti môže narásť ich negatívny dopad na populácie hniezdiacich vtákov, preto je potrebné populáciu invázných a nepôvodných živočíchov monitorovať a prijať opatrenia na ich eradikáciu z ekosystémov.

Vonkajšie prírodné faktory

V prípade vonkajších prírodných faktorov ohrozujú predmety ochrany a dosiahnutie cieľov predovšetkým faktory vyvolané poveternostnými podmienkami, ktoré nie je možné ovplyvniť.

Vonkajšie človekom podmienené faktory

Človekom podmienené vonkajšie faktory sú potenciálne **plány na rekreačné využitie alebo zastavenie potravných biotopov v okolí CHVÚ**, ktoré sa ale dajú včasným zachytením usmerniť už v počiatočnom štádiu posudzovaním navrhovaných činností a ich usmernením v územnom plánovaní.

Faktormi ovplyvňujúcimi cieľ 1. je aj **situácia na zimoviskách a migračných zastávkach**. Situácia na zimoviskách a migračných zastávkach sa môže negatívne odraziť na hniezdných populáciách u nás a to v prípade, ak sa na týchto lokalitách zvýši **prenasledovanie**. V prípade chriašteľa bodkovaného, kačice chrapľavej a kane močiarnej sa jedná o druhy, ktoré zimujú v oblasti južne od Stredozemného mora. Migračné trasy vedúce Stredomorím sú pritom veľmi rizikové – rozšírené je tu prenasledovanie vtáctva a pytliactvo. V prípade, ak by sa závažnosť tohto faktoru zvýšila, došlo by k negatívnemu ovplyvňovaniu populácie kritériových druhov. Na zníženie vplyvu tohto faktoru tak môže dlhodobu slúžiť udržanie vysokého štandardu európskeho práva a aj to, ak na hniezdiskách, na ktoré máme dosah, bola udržaná efektívna ochrana aj v zmysle medzinárodných dohôd (Dohovor o mokradiach majúcih medzinárodný význam predovšetkým ako biotopy vodného vtáctva – tzv. Ramsarský dohovor, Dohoda o ochrane africko-euroázijských druhov vodného sťahovavého vtáctva – tzv. Dohoda AEWA a iné). Opatreniami k eliminovaniu pôsobenia tohto faktoru môže byť zlepšenie kvality potravných biotopov a ďalších opatrení pre zvýšenie hniezdnej úspešnosti v CHVÚ Žitavský luh. Takéto zlepšenie podmienok môže aspoň čiastočne kompenzovať straty počas migrácie. **Šírenie nepôvodných invázných živočíchov** sa ukazuje v celej Európe ako jedno z najväznejších ohrození autochtónnej fauny. Tieto druhy pôsobia na pôvodné druhy priamou predáciou, vytlačaním z ich biotopov alebo prenosom chorôb. Spomedzi nepôvodných a invázných živočíchov je v území doteraz potvrdená len prítomnosť nutrie a ondatry. Nepôvodné druhy šeliem, hlavne norok americký (*Mustela vison*), medvedík čistotný (*Procyon lotor*) a psík medvedíkovitý (*Nyctereutes procyonoides*), predstavujú potenciálnu hrozbu v prípade kolonizácie územia.

V prípade CHVÚ Žitavský luh sú vyššie nepôvodnými a inváznymi potenciálne ohrozené všetky tri kritériové druhy. Rýchlosť šírenia norka amerického a medvedíka čistotného z Českej republiky a južného Slovenska poukazuje na to, že koncom tohto desaťročia už môže byť populácia vodných vtákov v CHVÚ Žitavský luh priamo ohrozená inváznymi šelmami. Riziko tohto negatívneho vplyvu môže byť znížené len dôsledným monitoringom a efektívnou eradikáciou.

Na naplnenie cieľov 1 a 2 môže negatívne pôsobiť aj celková nepriaznivá **ekonomická a sociálna situácia v Európe**. V prípade nepriaznivého vývoja ekonomiky môžu byť prioritou iné opatrenia v rôznych sektoroch národného hospodárstva. Na minimalizovanie dopadu tohto vplyvu je potrebné systematicky upozorňovať na prínosy zachovanej prírody, ktoré poskytujú služby spoločnosti nezávisle od ekonomickej situácie.

3.2. Stanovenie operatívnych cieľov

1. **Zlepšiť priaznivý stav chriašteľa bodkovaného a kačice chrapľavej z kategórie B do kategórie A priaznivého stavu a udržať stav kane močiarnej v kategórii B priaznivého stavu.**
  - 1.1. Zvýšiť rozlohu vhodných hniezdných biotopov chriašteľa bodkovaného (plytké močiare a podmáčané lúčno-mokraďové porasty) na viac ako 35 ha.
  - 1.2. Zvýšiť a udržať populáciu kačice chrapľavej na úrovni vyššej ako dva páry.
  - 1.3. Zvýšiť rozsah vhodných potravných biotopov (migrácia, hniezdenie) kačice chrapľavej s vhodným manažmentom tak, aby pokrývali aspoň 70 % vhodného územia (60 ha).
  - 1.4. Udržať populáciu kane močiarnej priemerne na úrovni 3 párov.
2. **Zvýšiť vo verejnosti poznanie prírodných hodnôt a ich akceptáciu, zlepšiť spoluprácu s vlastníkami a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva**
  - 2.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.
  - 2.2. Presadzovať extenzívne poľnohospodárske využívanie CHVÚ prostredníctvom spolupráce s vlastníkami a užívateľmi územia.

2.3. Na základe zmapovania druhov spracovať a predložiť návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Žitavský luh s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany.

3.3. Rámcové plánovanie a modely hospodárenia pre lesné biotopy

V CHVÚ sa nenachádzajú žiadne lesné pozemky.

3.4. Navrhované opatrenia, stanovenie harmonogramu ich plnenia, určenie subjektu zodpovedného za ich plnenie, stanovenie merateľných indikátorov ich plnenia

Opatrenia na dosiahnutie operatívnych cieľov sú spracované v tabuľke č. 8, s vyznačením lokality a priority. Z navrhovaných opatrení sú už nasledovné upravené:

- všeobecne - v § 4, ods. 2 zákona č. 543/2002 Z. z.:

(2) ak činnosť uvedená v odseku 1 (Každý je pri vykonávaní činnosti, ktorou môže ohroziť, poškodiť alebo zničiť rastliny alebo živočíchy, alebo ich biotopy, povinný postupovať tak, aby nedochádzalo k ich zbytočnému úhynu alebo k poškodzovaniu a ničeniu) vedie k ohrozeniu existencie druhov rastlín a živočíchov alebo k ich degenerácii, k narušeniu rozmnožovacích schopností alebo k zániku ich populácie, štátny orgán ochrany prírody a krajiny (ďalej len „orgán ochrany prírody“) túto činnosť po predchádzajúcom upozornení obmedzí alebo zakáže

- v celom území CHVÚ (s výmerou 155,4 ha) je podľa § 2 ods. 1 písm. a) až f) vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z. zakázané:

- a) budovanie alebo obnova odvodňovacích systémov [§ 2, ods. 1 písm. a) vyhlášky č. 31/2008 Z. z.],
- b) zmena druhu pozemku z existujúceho trvalého trávneho porastu na iný druh poľnohospodárskeho pozemku [§ 2, ods. 1 písm. b) vyhlášky č. 31/2008 Z. z.],
- c) zmena druhu pozemku z ostatnej zatravnenej plochy na iný druh pozemku okrem zmeny na trvalý trávny porast [§ 2, ods. 1 písm. c) vyhlášky č. 31/2008 Z. z.],
- d) použitie poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely [§ 2, ods. 1 písm. d) vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.],
- e) rozorávanie ostatnej zatravnenej plochy [§ 2, ods. 1 písm. e) vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.],
- f) likvidácia, rozorávanie alebo zmenšovanie rozlohy zamokrených terénnych depresíí, ak tak určí orgán ochrany prírody [§ 2, ods. 1 písm. f) vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.],

- v časti chráneného vtáčieho územia (s výmerou 76,5 ha) uvedenej v prílohe č. 2 vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z. je podľa § 2 ods. 1 písm. a) až c) tejto vyhlášky zakázané:

- a) manipulovanie s výškou vodnej hladiny od 1. apríla do 31. júla, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
- b) chytanie, usmrcovanie alebo lov zveri od 1. marca do 31. júla, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
- c) rekreačný lov rýb od 1. marca do 31. júla, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia.

- v časti chráneného vtáčieho územia (s výmerou 76,5 ha) uvedenej v prílohe č. 3 vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z. je podľa § 2 ods. 1 písm. a) až g) tejto vyhlášky zakázané:

- a) rozorávanie existujúcich trvalých trávnych porastov, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
- b) výrub alebo vykonávanie akýchkoľvek zásahov do drevín rastúcich mimo lesa od 1. marca do 31. júla,
- c) pozemná aplikácia insekticídov alebo herbicídov na existujúcich trvalých trávnych porastoch, pozemkoch dočasne nevyužívaných na rastlinnú výrobu,1) porastoch trsti, pálky alebo drevinách rastúcich mimo lesa,
- d) pozemná aplikácia insekticídov alebo herbicídov na zamokrených terénnych depresiách okrem odstraňovania invázných druhov, ak tak určí obvodný úrad životného prostredia,
- e) pozemná aplikácia pesticídov alebo priemyselných hnojív na miestnych alebo účelových komunikáciách, poľných skládkach hnoja alebo odvodňovacích priekopách okrem odstraňovania invázných druhov,
- f) aplikovanie rodenticídov iným spôsobom ako vkladáním do nôr,
- g) vjazd alebo státie s motorovým vozidlom na účelových komunikáciách okrem vozidla slúžiaceho na obhospodarovanie pozemku vlastníkom (správcom, nájomcom) alebo na zabezpečovanie prevádzky alebo údržby energetických zariadení.

Členenie CHVÚ podľa zakázaných činností, ktoré môžu mať negatívny vplyv na predmet ochrany chráneného vtáčieho územia vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z., je zobrazené na mapovej prílohe č. 6.4.2.

Ostatné navrhnuté opatrenia sú organizačno-riadiacim rámcom pre implementáciu ustanovení právnych predpisov na úseku ochrany prírody a krajiny v zmysle definície programu starostlivosti ako dokumentácie ochrany prírody a požiadaviek Európskej komisie na určenie merateľných cieľov ochrany a opatrení na ich dosiahnutie. Ich uplatňovanie, realizácia a vymožiteľnosť sú podmienené zabezpečením finančných prostriedkov.

Tabuľka č. 8: Navrhované opatrenia v CHVÚ Žitavský luh

(VP – vysoká priorita, SP – stredná priorita, NP – nízka priorita, vyhláška – vyhláška MŽP SR č. 31/2008 Z. z., zákon – zákon č. 543/2002 Z. z.)

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
Operatívny cieľ č. 1.1. Zvýšiť rozlohu vhodných hniezdných biotopov chriašteľ a bodkovaného (plytké močiare a podmáčané lúče no-mokraďové porasty) na viac ako 35 ha				
1.1.1.	Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokraďových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.2.	Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.3.	Zabezpečiť kosenie s mozaikovito vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	CHVÚ	VP	PS
1.1.4.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v území	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP v území	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.6.	Zvýšiť podiel TTP v území a okolí	CHVÚ a okolie	VP	PS
1.1.7.	Eliminovať vyrušovanie	CHVÚ	VP	PS
1.1.8.	Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.9.	Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	CHVÚ a okolie	VP	zákon, vyhláška
1.1.10.	Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresií	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
1.1.11.	Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.12.	Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov Žitavského luhu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.13.	Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie chriašteľa bodkovaného	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.1.14.	Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
Operatívny cieľ č. 1.2. Zvýšiť a udržať populáciu kačice chrapľavej na úrovni vyššej ako dva páry				
1.2.1.	Zabezpečiť revitalizáciu riečnych ramien a zazemnených častí mokradí	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.2.	Eliminovať vyrušovanie	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.3.	Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.4.	Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	CHVÚ a okolie	VP	zákon, vyhláška
1.2.5.	Vylúčiť likvidáciu alebo zmenšovanie rozlohy zamokrených depresii	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.6.	Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (definovaný v časti 1.6.3.1)	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.7.	Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov Žitavského luhu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.8.	Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie kačice chrapľavej	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.2.9.	Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
Operatívny cieľ č. 1.3. Zvýšiť rozsah vhodných potravných biotopov (migrácia, hniezdenie) kačice chrapľavej s vhodným manažmentom tak, aby pokrývali aspoň 70 % vhodného územia (60 ha)				
1.3.1.	Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokradových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.3.2.	Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.3.3.	Zabezpečiť kosenie s mozaikovito vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	CHVÚ	VP	PS
1.3.4.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v území	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.3.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP v území	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
Operatívny cieľ č. 1.4. Udržať populáciu kane močiarnej priemerne na úrovni 3 párov				
1.4.1.	Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokradových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.2.	Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.3.	Zabezpečiť kosenie s mozaikovito vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	CHVÚ	VP	PS
1.4.4.	Vylúčiť aplikáciu pesticídov v území	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška

Číslo opatrenia	Opatrenie	Lokalita	Priorita	Opatrenie vyplýva z
1.4.5.	Vylúčiť rozorávanie TTP v území	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.6.	Zvýšiť podiel TTP v území a okolí	CHVÚ	VP	PS
1.4.7.	Eliminovať vyrušovanie	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.4.8.	Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.9.	Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	CHVÚ	SP	zákon, vyhláška
1.4.10.	Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresii	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.11.	Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (definovaný v časti 1.6.3.1)	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.12.	Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov Žitavského luhu	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.13.	Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie kane močiarnej	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
1.4.14.	Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
Operatívny cieľ č. 2.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite				
2.1.1.	Vybudovať minimálne na jednom mieste vežu vhodnú na pozorovanie vtáctva	CHVÚ	SP	PS
2.1.2.	Udržiavať a v prípade potreby opraviť informačné tabule v CHVÚ	CHVÚ	VP	PS
2.1.3.	Realizovať propagačnú a publikačnú činnosť formou exkurzií, prednášok a vydávaním propagačných materiálov a mediálnych výstupov	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 2.2. Presadzovať extenzívne poľnohospodárske využívanie CHVÚ prostredníctvom spolupráce s vlastníkmi a užívateľmi územia				
2.2.1.	Na pozemkoch vo vlastníctve štátu a v správe Slovenského pozemkového fondu (SPF) zabezpečiť v súčinnosti s SPF podmienky prenájmu a obhospodarovania pozemkov, ktoré zohľadnia ekologické nároky predmetu ochrany.	CHVÚ	VP	PS
2.2.2.	Realizovať v prípade záujmu vlastníkov s pozemkami umiestnenými v CHVÚ ich zámenu za vhodné štátne pozemky umiestnené mimo CHVÚ alebo realizovať iné formy náhrad podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z. z.	CHVÚ	VP	zákon, vyhláška
2.2.3.	Zabezpečiť akcie na podporu a propagáciu tradičných a udržateľných foriem hospodárenia v území a jeho okolí	CHVÚ	SP	PS
2.2.4.	Zabezpečiť stretnutia s poľnohospodármi aktívnymi v území za účelom predstavenia možností a nástrojov na podporu vhodných foriem hospodárenia s ohľadom na predmety ochrany	CHVÚ	VP	PS
Operatívny cieľ č. 2.3. Na základe zmapovania druhov spracovať a predložiť návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Žitavský luh s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany				
2.3.1.	Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v programe starostlivosti vyhláškou MŽP SR č. 31/2008 Z. z. a ďalšími právnymi predpismi	CHVÚ	VP	PS

Realizačné aktivity navrhovaných opatrení

Praktická starostlivosť

Tabuľka č. 9 – Aktivita „Revitalizácia mokradí a vodného režimu v CHVÚ Žitavský luh“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-01 Revitalizácia mokradí a vodného režimu v CHVÚ Žitavský luh
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.11., 1.1.12., 1.2.1., 1.2.6., 1.2.7., 1.4.11., 1.4.12.
4. Stručný popis	Zlepšenie stavu mokraďových biotopov, odstránenie sedimentov a nánosov z mokradí, zlepšenie vodného režimu, rekonštrukcia vodohospodárskych objektov slúžiacich na riadenie vodného režimu, dobudovanie objektov na zlepšenie vodného režimu (na základe hydrogeologickej alebo inej odbornej štúdie).
5. Detailnejší popis	<p>Zmena vodného režimu po vodohospodárskych zásahoch v území spôsobili postupné zazemňovanie mokradí v dôsledku zastavenia pôsobenia riečnych procesov. Zazemňovanie je urýchlené aj eróziou na poľnohospodárskej pôde. Súčasný stav zanesenia bývalých riečnych ramien a mokraďových biotopov spôsobuje sukcesiu a postupnú nežiaducu zmenu biotopu a jeho vysychanie. Pre zvrátenie tohto stavu je potrebné <u>odstrániť nahromadené sedimenty</u> z častí mokradí, čím salepší stav biotopov pre cieľové druhy vtáctva. Mechanické odstraňovanie sedimentov môže byť uskutočnené šetrnou formou využitím sacieho bagra. Pre zlepšenie stavu mokrade a zabezpečenia bezproblémovej prietochnosti vody v území je potrebné revitalizovať takouto formou ramená a močiarne plochy v území CHVÚ. Na plochách s pokročilou sukcesiou a zanesením terénnych znížení alebo bývalých riečnych ramien, ktoré sú vyschnuté, je v prípade potreby vhodné zrealizovať <u>mechanické odstránenie vegetačného krytu a nánosov</u> s cieľom obnoviť vhodné biotopy s plytkou vodou.</p> <p>Vodohospodárske objekty zabezpečujúce dotáciu územia CHVÚ vodou sú zastarané a neuspokojujú potreby vhodného riadenia vodného režimu ako z pohľadu vodohospodárskeho, tak aj ochrany prírody. Preto je nevyhnutné zabezpečiť <u>dôkladný audit všetkých súvisiacich objektov systému riadenia vodného režimu PR Žitavský luh a PP Rieka Žitava</u> týkajúce sa CHVÚ. Na základe výsledku auditu pristúpiť k rekonštrukcii alebo úplnému prebudovaniu objektov a ich doplneniu o nové technické objekty, ktoré zefektívnia možnosti riadenia vodného režimu. Sú to napr.:</p> <p>„- rekonštrukcia zhybky, ktorá privádza vodu zo starého koryta Žitavy cez obec Michal nad Žitavou, a to tak, aby bola zhybka univerzálna a umožňovala: a) spriechodnenie starej Žitavy v PR Žitavský luh, b) vypúšťanie vody v prípade vyšších stavov zo starej Žitavy od strany obce Michal nad Žitavou do novej Žitavy, c) možnosť</p>

	<p>uzatvorenia oboch vpustných objektov zhybky pre zefektívnenie manažmentu vnútorných vôd. V súčasnosti je možná len funkcionálna v bode a). Prebudovanie umožní efektívne riadenie vodného režimu a v prípade potreby vypúšťanie vôd do novej Žitavy z obce Michal nad Žitavou zo starej Žitavy.</p> <ul style="list-style-type: none"> - rekonštrukcia stavidla tzv. výpustného objektu v juhovýchodnej časti PR Žitavský luh za účelom obnovy stavidla, ktoré je v nevhodnom technickom stave a neumožňuje vhodné riadenie vodného režimu z pohľadu ochrany PR Žitavský luh. Rekonštrukciou sa zabezpečí zlepšenie bezpečnosti stavidla a splnenie bezpečnostných predpisov z vodohospodárskeho hľadiska. - navýšenie južnej hrádze PR Žitavský luh pre zlepšenie protipovodňovej ochrany obce Veľká Maňa predovšetkým na miestach, kde dochádzalo v roku 2010 k pretekaniu hrádze. Hrádza by sa mala navýšiť na úroveň hrádze pri novej Žitave. V súvislosti s navýšením hrádze bude prebiehať vyčistenie hrádze od náletov drevinovej vegetácie. - vybudovanie objektu na novej Žitave (hrádzová priepust) k zlepšeniu vodného režimu v PR Žitavský luh, ktorý umožní vpúšťať vodu z novej Žitavy priamo do územia PR Žitavský luh. Tento objekt - hrádzová priepust umožní sprírodnenie vodného režimu bez toho, aby boli dotknuté iné záujmy v území a zhoršené podmienky ochrany obcí pred povodňami. Zároveň umožní alternatívne napúšťanie PR namiesto napúšťania prostredníctvom zhybky cez Michal nad Žitavou, čím sa obmedzí v citlivom období prívodu vody cez obec. - zabezpečenie prietochnosti stavidla v lokalite Hamarka pravidelnou kontrolou a odstraňovaním nánosov zabráňujúcich prietoku. <p>Objekty musia byť prispôsobené aktuálnym požiadavkám v krajine pre riešenie extrémnych javov počasie s požiadavkou efektívneho manažmentu vôd s ohľadom na ochranu prírody. Východiskom bude hydrogeologická alebo iná odborná štúdia.</p>
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie (stavidlá)
8. Obdobie realizácie	2018 – 2021
9. Realizátor	ŠOP SR, SVP, š. p., občianske združenia aktívne v ochrane prírody, užívatelia, vlastníci
10. Odhadované realizačné náklady	120 000 € / rok v období rokov 2018 – 2021, od roku 2023 – 400 € / rok, celkovo 490000 €
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje – štátny rozpočet (obligatórne), vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa

Tabuľka č. 10 – Aktivita „Zlepšenie a udržanie vhodných podmienok pre hniezdenie vodného vtáctva v CHVÚ Žitavský luh“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-02 Zlepšenie a udržanie vhodných podmienok pre hniezdenie vodného vtáctva v CHVÚ Žitavský luh
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.3., 1.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.1., 1.1.2., 1.1.3., 1.1.6., 1.3.1., 1.3.2., 1.3.3., 1.3.5., 1.4.1., 1.4.2., 1.4.3., 1.4.6.
4. Stručný popis	Manažment lúčno-mokradových biotopov vtáctva, manažment porastov formou kosenia a pasenia hospodárskymi zvieratami, obnova lúčnych biotopov, riadenie vhodného vodného režimu.
5. Detailnejší popis	Pre zachovanie vhodných biotopových podmienok pre cieľové druhy vtáctva je nevyhnutné realizovať aktívny manažment zabezpečujúci vhodné podmienky podľa habitatových nárokov cieľových druhov vtákov. Cieľom manažmentu lúčno-mokradových biotopov je udržiavanie lúk a mokradí v dobrom ekologickom stave, tlmenie sukcesie, homogenizácie porastov a zarastania biotopov expanzívnymi a inváznymi bylinami alebo náletovými drevinami. Manažment bude zabezpečovaný v kombinácii kosenie porastov s odvozom biomasy a pasenie hospodárskymi zvieratami. Kosenie prebehne vo vhodnom období s minimalizáciou vzniku kolízií s hniezdiacim vtáctvom. Pásenie bude prebiehať v postačujúcom zaťažení lúk, t. j. 0,5 VDJ/ha plochy. Pásenie bude realizované podľa potreby na rôznych biotopoch podľa nárokov vegetácie, v niektorých plochách bude prebiehať celoročne. Mulčovanie TTP nie je žiaducou formou manažmentu, uprednostniť kosbu TTP. Pri kosení lúk je potrebné ponechávať mozaiky alebo pásy nepokosenej vegetácie pre vybrané lúčne druhy vtáctva (napríklad <i>M. flava</i> , <i>E. schoeniclus</i> , <i>A. schoenobaneus</i> , <i>C. crex</i> a i.). Podobne aj pri kosení porastov vysokých močiarnych tráv ponechať dostatočne veľké mozaiky porastov bez zásahu podľa nárokov výberových druhov na hniezdny habitat (<i>C. aeruginosus</i> , <i>P. porzana</i> , <i>A. querquedula</i>). Ideálnou formou manažmentu močiarnych porastov vysokých tráv je pastva s vhodným zaťažením s cieľom vzniku heterogénnych štrukturovaných porastov vyhovujúcich pre cieľové druhy (<i>A. querquedula</i> , <i>P. porzana</i>). Pre zabezpečenie vhodných biotopových podmienok cieľových druhov vtákov je potrebné dôsledné riadenie vodného režimu a zabezpečovanie dotácie územia vodou podľa aktuálne platného manipulačného režimu podľa požiadaviek druhov a biotopov. V skorom jarnom období je potrebné zabezpečiť zaplavenie lúk a mokradí v potrebnej miere. Počas hniezdného obdobia je potrebné udržiavať stabilnú vodnú hladinu. Počas mimohniezdného obdobia sa výška vodnej hladiny prispôsobuje potrebám migrujúceho a zimujúceho vtáctva, ako aj potrebám manažmentu územia s vysokým

	dôrazom na prirodzený priebeh vodného režimu aluviálnych lúk.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2018 – 2047)
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, užívatelia, vlastníci
10. Odhadované realizačné náklady	Jednorázovo 9 800 € v roku 2022, od roku 2023 1 000 € / rok, celkovo 34 800 €
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje – štátny rozpočet (obligatórne), vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa

Tabuľka č. 11 – Aktivita „Zisťovanie prítomnosti a eradikácia invázných živočíchov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-03 Zisťovanie prítomnosti a eradikácia invázných živočíchov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.9., 1.2.4., 1.4.9.
4. Stručný popis	Zisťovanie výskytu invázných a nepôvodných druhov živočíchov, eradikácia invázných a nepôvodných druhov živočíchov s negatívnym dopadom na biotopy a zoocenózy v území
5. Detailnejší popis	Zisťovanie výskytu nepôvodných a invázných druhov živočíchov v CHVÚ a jeho okolí sa bude realizovať všetkými vhodnými metódami zisťovania výskytu cieľových druhov živočíchov, a to priamymi pozorovaniami, vyhľadávaním pobytových znakov a využitím technických možností na monitoring (fotopasce), ako aj priamym odchytom. Nepôvodné a invázne druhy živočíchov negatívne ovplyvňujú pôvodné ekosystémy buď ich výraznou premenou (intenzívne spásanie vegetácie), alebo významným dopadom na živočíšstvo (intenzívna predácia). Pôvodné ekosystémy a zoocenózy sa nedokážu vysporiadať pôsobeniu týchto druhov a na lokalite v prípade intenzívne tlaku ubúdajú alebo majú veľmi nízku hniezdnu úspešnosť. V prípade zistenia výskytu nepôvodných a invázných druhov živočíchov budú tieto v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov z ekosystému eradikované v súčinnosti so zainteresovanými subjektmi.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2018 – 2047)
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, PZ

10. Odhadované realizačné náklady	V rokoch 2018-2022 600 € / rok, od roku 2023 - 500 € / rok, celkovo 15 500 €
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje – štátny rozpočet (obligatórne), vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po uzavretí kalendárneho roku

Monitoring bioty územia

Tabuľka č. 12 – Aktivita „Monitoring predmetov ochrany a vtáctva v CHVÚ Žitavský luh“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-04 Monitoring predmetov ochrany a vtáctva v CHVÚ Žitavský luh
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.13., 1.2.8., 1.4.13.
4. Stručný popis	Realizácia monitoringu cieľových druhov vtákov a tiež ďalších skupín stavovcov a bezstavovcov s ohľadom na vykonávané revitalizačné opatrenia a manažment biotopov.
5. Detailnejší popis	Každoročný monitoring bude zameraný na vtáctvo so zvýšenou pozornosťou počas migrácie a hniezdenia s dôrazom na realizáciu špecifického monitoringu na preukázanie výskytu a hniezdenia predmetov ochrany. V päťročných intervaloch sa zrealizuje kvantitatívny a kvalitatívny prieskum populácií obojživelníkov, rýb, cicavcov, bezstavovcov (mäkkýše, hmyz, zoobentos) a biotopov vrátane botanického prieskumu. Mapovanie biotopov sa uskutoční aj formou leteckého snímkovania aspoň raz za päť rokov. Monitoring sa zrealizuje internými a externými odbornými kapacitami.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2023 – 2047)
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, výskumné inštitúcie (univerzity, Slovenská akadémia vied a iné)
10. Odhadované realizačné náklady	100 € / rok od roku 2023, celkovo 2500 €
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje – štátny rozpočet (obligatórne), vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po uzavretí mapovania

Regulovanie návštevnosti územia a zvyšovanie povedomia

Tabuľka č. 13 – Aktivita „Propagácia hodnôt, usmernenie návštevnosti a kontrolná činnosť v CHVÚ Žitavský luh“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-05 Propagácia hodnôt, usmernenie návštevnosti a kontrolná činnosť v CHVÚ Žitavský luh
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.4., 2.1., 2.2.,

3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.7., 1.1.14., 1.2.2., 1.2.9., 1.4.7., 1.4.14., 2.1.1., 2.1.2., 2.1.3., 2.2.3., 2.2.4.
4. Stručný popis	Výstavba prvkov turistickej infraštruktúry – pozorovateľne, informačné tabule a iné podľa potreby, materiál na údržbu a opravu turistickej infraštruktúry. Realizácia podujatí v území a jeho okolí. Vydávanie propagačných materiálov podľa potreby. Kontrola dodržiavania právnych predpisov.
5. Detailnejší popis	<p>V rámci aktivity sa na vhodných miestach podľa požiadaviek usmernenia pohybu návštevníkov vystavajú vhodné prvky turistickej infraštruktúry, napríklad pozorovateľňa vtáctva, vyvýšená rozhľadňa, náučné tabule a ďalšie prvky podľa potreby. Na miestach s nežiaducim vjazdom motorových vozidiel a na účely eliminácie nelegálnej činnosti (vynášanie odpadkov, vandalizmus, krádež poľnohospodárskych plodín, pytliactvo a i.) sa postaví zábrany brániace prejazdu do územia. Zabezpečí sa materiál (farby, spojový materiál a i.) na bežnú údržbu prvkov v teréne. Na kontrolu nelegálnej činnosti sa posilní stála prítomnosť stráže prírody, ako aj monitoring prostredníctvom technických prvkov ako fotopasce a pod.</p> <p>Pre predstavenie prírodných hodnôt územia sa zrealizujú prednášky a exkurzie v teréne podľa záujmu, vrátane podujatí na propagáciu ekologických a extenzívnych foriem hospodárenia Počas mesiacov v dňoch s intenzívnou návštevnosťou bude prítomný odborník, ktorý usmerní v prípade potreby pohyb a poskytne návštevníkom informácie o prírodných hodnotách. Pre školské kolektívy sa zrealizujú spoločné exkurzie so spoločným presunom do lokality autobusmi.</p> <p>Prírodné hodnoty územia sa spropagujú aj formou vydávania propagačných materiálov (letáky, plagáty, brožúrky a i. podľa potreby a dopytu) a publikovaním článkov a výstupov v regionálnych médiách.</p> <p>Budovanie a udržiavanie turistickej infraštruktúry, vydávanie materiálov a prítomnosť odborníka v území zatriaktívnia CHVÚ pre návštevníkov pre poznávanie prírodných hodnôt a zároveň podporia rozvoj mäkkej turistiky šetrnej k prírode.</p>
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ
8. Obdobie realizácie	Priebežne podľa potreby v celom období platnosti programu starostlivosti, stavba veže 2018 – 2047
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, školy
10. Odhadované realizačné náklady	1000 € / rok, celkovo 30 000 €
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje – štátny rozpočet (obligatórne), vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa po uzavretí kalendárneho roku

Usmernenie hospodárenia v území a zosúladenie protichodných záujmov

Tabuľka č. 14 – Aktivita „Rekonštrukcia biotopov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-06 Rekonštrukcia biotopov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.6., 1.2.7., 1.3.5., 1.4.6., 2.2.3.
4. Stručný popis	Zatravnenie ornej pôdy pôvodnými trávnyimi druhmi a rekonštrukcia pôvodných biotopov na ornej pôde, realizácia protieróznych opatrení na ornej pôde vytváraním vhodných vegetačných krytov a agrotechnických opatrení. Zavádzanie environmentálne vhodných foriem hospodárenia.
5. Detailnejší popis	Zmena využívania pôdy v území CHVÚ v jeho južnej časti z ornej pôdy na TTP vysadením lúčnych zmesí s prirodzeným zložením druhov rastlín. Realizácia protieróznych opatrení na svahovitej ornej pôde v okolí CHVÚ so zdokumentovaným výskytom plošnej a ryhovej erózie s negatívnym dopadom na CHVÚ. Erózia spôsobuje zazemňovanie a znečisťovanie mokrade, a preto je potrebné zrealizovať opatrenia na jej elimináciu nakoľko bez patričných opatrení dôjde v priebehu krátkeho času k zániku pozitívneho efektu revitalizácie mokradí. V rámci protieróznych opatrení sa zrealizuje výsadba TTP, krovitej a stromovej vegetácie. Zatravnené plochy sa budú využívať kosením s odstránením biomasy alebo spásaním hospodárskymi zvieratami.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie
8. Obdobie realizácie	Jednorazová realizácia opatrení počas iniciálnej fázy (2018 – 2021)
9. Realizátor	ŠOP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody, užívatelia, vlastníci
10. Odhadované realizačné náklady	44 750 / rok v období rokov 2018-2021, celkovo 179 000 €
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje – štátny rozpočet (obligatórne), vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa

Tabuľka č. 15 – Aktivita „Posilnenie vykonateľnosti právnych predpisov ochrany prírody v CHVÚ Žitavský luh a ich optimalizácia“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-07 Posilnenie vykonateľnosti právnych predpisov ochrany prírody v CHVÚ Žitavský luh a ich optimalizácia
2. Príslušný operatívny cieľ	1.1., 1.2., 1.3., 1.4., 2.2., 2.3.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	1.1.4., 1.1.5., 1.1.8., 1.1.10., 1.1.11., 1.1.14., 1.2.3., 1.2.5., 1.3.4., 1.3.5., 1.4.4., 1.4.5., 1.4.8., 1.4.10., 2.2.1., 2.3.1.

4. Stručný popis	Kontrola a analýza dodržiavania zákonov, spracovanie stanovísk a návrhov.
5. Detailnejší popis	Analýza legislatívnych nástrojov a ich efektu na ochranu prírody v území. Príprava návrhov na zmeny, ak sú potrebné. Kontrola dodržiavania predpisov na úseku ochrany prírody v území a riešenie prípadných konfliktov príslušnými úradmi. Účasť na podnetoch a prerokovaniach súvisiacich s ochranou prírody v CHVÚ a jeho okolí. Aktívne vyhľadávanie a riešenie nesúládov so záujmami ochrany prírody.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie
8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2018 – 2022)
9. Realizátor	ŠOP SR, MŽP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody
10. Odhadované realizačné náklady	1 200 € / rok v období rokov 2018-2022, celkovo 6 000 €
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje – štátny rozpočet (obligatórne), vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Záverečná správa

Tabuľka č. 16 – Aktivita „Realizovanie zámen pozemkov v CHVÚ Žitavský luh“

1. Názov a kód aktivity v CHVÚ	SKCHVU038-08 Realizovanie zámen pozemkov v CHVÚ Žitavský luh
2. Príslušný operatívny cieľ	2.2.
3. Príslušné opatrenie pre druhy	2.2.2.
4. Stručný popis	Zámeny pozemkov súkromných vlastníkov v území CHVÚ za štátne pozemky, realizácia jednoduchých pozemkových úprav.
5. Detailnejší popis	Cieľom aktivity je na čo najväčšej ploche CHVÚ docieľiť zrealizovanie zámen pozemkov súkromných vlastníkov za štátne pozemky, resp. pozemky spravované štátom s cieľom realizácie ochrany prírody na pozemkoch patriacich štátu alebo v správe štátu. Na týchto pozemkoch bude v rámci CHVÚ prioritou ochrana prírody podľa deklarovaných záväzkov ochrany prírody v území. Súčasťou aktivity je aktívne vyhľadávanie vlastníkov, jednanie s vlastníkmi a štátnymi orgánmi, spracovávanie potrebných podkladov a komunikovanie s príslušnými orgánmi štátnej správy. V katastroch, kde neboli zrealizované pozemkové úpravy sa zrealizujú jednoduché pozemkové úpravy s cieľom identifikácie vlastníctva pôdy v území a ďalšieho spravovania pozemkov. Opatrenia sa môžu dotýkať aj plôch mimo CHVÚ ak existujú dôkazy o tom, že ich realizácia je potrebná pre dosiahnutie priaznivého stavu CHVÚ.
6. Priorita	Vysoká
7. Miesto uskutočnenia zásahu	CHVÚ a jeho okolie

8. Obdobie realizácie	Priebežne v celom období platnosti programu starostlivosti (2018 – 2047)
9. Realizátor	ŠOP SR, MŽP SR, občianske združenia aktívne v ochrane prírody
10. Odhadované realizačné náklady	1 250 € / rok v období 2018-2021, v roku 2022 jednorázovo 20 000 €, v zostávajúcom období (2023 – 2047) 1 000 / rok, celkovo 50 000 €
11. Predpokladaný zdroj financovania	Európske štrukturálne a investičné fondy (fakultatívne), verejné zdroje – štátny rozpočet (obligatórne), vlastné zdroje prijímateľa
12. Spôsob vyhodnotenia realizácie	Zámenné zmluvy a výpis z katastra nehnuteľností, celková záverečná správa, mapové výstupy

Tabuľka č. 17: Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2018 – 2033)

Kód projektu	Názov projektu	Rok realizácie programu starostlivosti (suma v €)															
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
SKCHVU038-01	Revitalizácia mokradí a vodného režimu v CHVÚ Žitavský luh	120 000	120 000	120 000	120 000	0	0	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400
SKCHVU038-02	Zlepšenie a udržanie vhodných podmienok pre hniezdenie vodného vtáctva v CHVÚ Žitavský luh	0	0	0	0	9800	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SKCHVU038-03	Zisťovanie prítomnosti a eradikácia invázičných živočíchov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí	600	600	600	600	600	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
SKCHVU038-04	Monitoring predmetov ochrany a vtáctva v CHVÚ Žitavský luh	0	0	0	0	0	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
SKCHVU038-05	Propagácia hodnôt, usmernenie návštevnosti a kontrolná činnosť v CHVÚ Žitavský luh	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
SKCHVU038-06	Rekonštrukcia biotopov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí	44 750	44 750	44 750	44 750	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU038-07	Posilnenie vykonateľnosti právnych predpisov ochrany prírody v CHVÚ Žitavský luh a ich optimalizácia	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKCHVU038-08	Realizovanie zámen pozemkov v CHVÚ Žitavský luh	1 250	1 250	1 250	1 250	20 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000
	Spolu	169 000	169 000	169 000	169 000	32 800	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000

Tabuľka č. 18: Súhrnný prehľad realizačných aktivít a predpokladaných nákladov programu starostlivosti (roky 2034 – 2047)

Kód projektu	Názov projektu	Rok realizácie programu starostlivosti (suma v €)														Spolu (€)	
		2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2018 – 2047	
SKCHVU038-01	Revitalizácia mokradí a vodného režimu v CHVÚ Žitavský luh	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	400	610 000
SKCHVU038-02	Zlepšenie a udržanie vhodných podmienok pre hniezdenie vodného vtáctva v CHVÚ Žitavský luh	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	34 800
SKCHVU038-03	Zisťovanie prítomnosti a eradikácia invázných živočíchov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500	15 500
SKCHVU038-04	Monitoring predmetov ochrany a vtáctva v CHVÚ Žitavský luh	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	2 500
SKCHVU038-05	Propagácia hodnôt, usmernenie návštevnosti a kontrolná činnosť v CHVÚ Žitavský luh	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	30 000
SKCHVU038-06	Rekonštrukcia biotopov v CHVÚ Žitavský luh a jeho okolí	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	179 000
SKCHVU038-07	Posilnenie vykonateľnosti právnych predpisov ochrany prírody v CHVÚ Žitavský luh a ich optimalizácia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6 000
SKCHVU038-08	Realizovanie zámen pozemkov v CHVÚ Žitavský luh	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	50 000
Spolu		4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	807 800

Tabuľka č. 19: Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2018 – 2033)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €															
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033
ŠOP SR vlastné zdroje						800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800
SOP SR rozpočet						3200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200
Európske štrukturálne a investičné fondy ⁶	168 800	168 800	168 800	168 800	32 600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Iné zdroje ⁷	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	168 800	168 800	168 800	168 800	32 600	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000

Tabuľka č. 20: Prehľad odhadovaných výdavkov na realizáciu programu starostlivosti a predpokladaných zdrojov financovania (roky 2034 – 2047)

Zdroj financovania	Rok realizácie programu starostlivosti / suma v €														
	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043	2044	2045	2046	2047	2018 – 2047
ŠOP SR vlastné zdroje	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800	20 000
SOP SR rozpočet	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	3 200	80 000
Európske štrukturálne a investičné fondy ⁹	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	707 800
Iné zdroje ¹⁰	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	807 800

⁶ Vrátane spolufinancovania zo štátneho rozpočtu a oprávnených žiadateľov

⁷ Ide napr. o finančný nástroj EÚ LIFE a ďalšie nešpecifikované zdroje, vrátane súkromných

4. Spôsob vyhodnocovania plnenia programu starostlivosti

Tabuľka č. 21: Zoznam dlhodobých a operatívnych cieľov a opatrení programu starostlivosti o CHVÚ Žitavská luh, ich indikátorov a spôsobov overenia

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
Dlhodobé ciele			
1. Zlepšiť priaznivý stav chriašteľa bodkovaného a kačice chrapľavej z kategórie B do kategórie A priaznivého stavu a udržať stav kane močiarnej v kategórii B priaznivého stavu	Kategória priaznivého stavu	Pravidelné vyhodnotenie priaznivého stavu (raz za 5 rokov)	Plní sa / neplní sa
2. Zvýšiť vo verejnosti poznanie prírodných hodnôt a ich akceptáciu, zlepšiť spoluprácu s vlastníkami a správcami pozemkov pri ochrane vtáctva	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
Operatívne ciele			
1.1. Zvýšiť rozlohu vhodných hniezdných biotopov chriašteľa bodkovaného (plytké močiare a podmáčané lúčno-mokraďové porasty) na viac ako 35 ha	Rozloha vhodných biotopov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.2. Zvýšiť a udržať populáciu kačice chrapľavej na úrovni vyššej ako dva páry	Počet hniezdných párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
1.3. Zvýšiť rozsah vhodných potravných biotopov (migrácia, hniezdenie) kačice chrapľavej s vhodným manažmentom tak, aby pokrývali aspoň 70 % vhodného územia (60 ha)	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4. Udržať populáciu kane močiarnej priemerne na úrovni 3 párov.	Počet hniezdných párov	Každoročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa / neplní sa
2.1. Zlepšiť úroveň poznania vtáctva, propagovať myšlienku ochrany významnej ornitologickej lokality a vybudovať infraštruktúru pre pozorovanie vtáctva na lokalite.	Počet návštevníkov lokality (prichádzajúcich za účelom jej spoznania)	Monitoring návštevníkov raz ročne	Plní sa (ak rastie) / Neplní sa (ak stagnuje či klesá)
2.2. Presadzovať extenzívne poľnohospodárske využívanie CHVÚ prostredníctvom spolupráce s vlastníkami a užívateľmi územia	Počet rokovaní	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
2.3. Na základe zmapovania druhov spracovať a predložiť návrh všeobecne záväzného právneho predpisu, ktorým sa vyhlasuje CHVÚ Žitavský luh s cieľom prehodnotenia zakázaných činností tak, aby boli adresné k požiadavkám predmetov ochrany	Schválená úprava vyhlášky (nariadenia vlády) v prípade potreby	Zmeny zákazov vo vyhláške (nariadení vlády) v prípade potreby	Plní sa / neplní sa
Opatrenia			
1.1.1. Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokraďových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.2. Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.3. Zabezpečiť kosenie s mozaikovito vynechanými	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou		skončení kalendárneho roku	
1.1.4. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v území	Počet stanovísk, rozhodnutí	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
1.1.5. Vylúčiť rozorávanie TTP v území	Celková rozloha TTP, prípadne počet stanovísk, rozhodnutí	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
1.1.6. Zvýšiť podiel TTP v území a okolí	Celková rozloha TTP	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
1.1.7. Eliminovať vyrušovanie	Počet kontrol	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.1.8. Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	Počet rybárskych a poľovných revírov v CHVÚ a podiel CHVÚ zahrnutých do revírov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
1.1.9. Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	Počet záznamov z monitoringu	Záznamy zadané do príslušných databáz	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.10. Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresí	Počet stanovísk, počet rozhodnutí	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.1.11. Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (podľa definície v časti 1.6.3.1)	Hydrologické merania	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.12. Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov Žitavského luhu	Hydrologické merania	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.1.13. Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie chriašteľa bodkovaného	Počet volajúcich samcov/pozorovaným pull. jedincov	Ročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.1.14. Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	Počet kontrol	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.2.1. Zabezpečiť revitalizáciu riečnych ramien a zazemnených častí mokradí	Rozloha zrevitalizovaných mokradí	Záverečné správy z aktivít	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.2. Eliminovať vyrušovanie	Počet kontrol	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.2.3. Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	Počet rybárskych a poľovných revírov v CHVÚ a podiel CHVÚ zahrnutých do revírov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
1.2.4. Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	Počet záznamov z monitoringu	Záznamy zadané do príslušných databáz	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.5. Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresí	Počet stanovísk, počet rozhodnutí	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
1.2.6. Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov	Hydrologické merania	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.2.7. Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov Žitavského luhu	Hydrologické merania	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.2.8. Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie kačice chrapľavej	Počet párov/počet vodiacich samíc/počet pull. jedincov	Ročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.2.9. Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	Počet kontrol	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.3.1. Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokraďových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.2. Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.3. Zabezpečiť kosenie s mozaikovitým vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.3.4. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v území	Počet stanovísk, rozhodnutí	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
1.3.5. Vylúčiť rozorávanie TTP v území	Celková rozloha TTP, prípadne počet stanovísk, rozhodnutí	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
1.4.1. Zabezpečiť pravidelný manažment lúčno-mokraďových biotopov (kosenie, pastva) a odstraňovanie biomasy	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.2. Zabezpečiť pravidelné odstraňovanie náletových drevín a invázných rastlín z lúk	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.3. Zabezpečiť kosenie s mozaikovitým vynechanými nevykosenými porastmi s dostatočnou rozlohou	Rozloha zmanažovaných biotopov	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.4. Vylúčiť aplikáciu pesticídov v území	Počet stanovísk, rozhodnutí	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
1.4.5. Vylúčiť rozorávanie TTP v území	Celková rozloha TTP, prípadne počet stanovísk, rozhodnutí	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
1.4.6. Zvýšiť podiel TTP v území a okolí	Celková rozloha TTP	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
1.4.7. Eliminovať vyrušovanie	Počet kontrol	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
1.4.8. Vylúčiť rybolov a vylúčiť/obmedziť poľovníctvo v CHVÚ	Počet rybárskych a poľovníckych revírov v CHVÚ a podiel CHVÚ zahrnutých do revírov	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
1.4.9. Monitorovať výskyt invázných živočíchov v CHVÚ a zabezpečiť ich eradikáciu	Počet záznamov z monitoringu	Záznamy zadané do príslušných databáz	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.10. Vylúčiť likvidáciu alebo znižovanie rozlohy zamokrených depresí	Počet stanovísk, počet rozhodnutí	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa

Štruktúra programu starostlivosti	Objektívne overiteľný indikátor úspešnosti	Spôsob overenia	Stav realizácie
1.4.11. Zabezpečiť vhodný vodný režim riadením vodohospodárskych objektov (definovaný v časti 1.6.3.1)	Hydrologické merania	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.12. Zlepšiť vodný režim aluviálnych lúk a močiarov Žitavského luhu	Hydrologické merania	Každoročné zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
1.4.13. Monitorovať každoročne veľkosť hniezdnej populácie kane močiarej	Počet párov	Ročné zhodnotenie po hniezdnej sezóne	Plní sa (ak sú každoročné aktuálne údaje) / Neplní sa (ak chýbajú v danom roku aktuálne dáta)
1.4.14. Zabezpečiť kontrolu dodržiavania právnych predpisov ochrany životného prostredia v území	Počet kontrol	Záznamy z kontrol	Plní sa / Neplní sa
2.1.1. Vybudovať minimálne na jednom mieste vežu vhodnú na pozorovanie vtáctva	Počet pozorovateľní vtáctva	Zrealizované projekty	Plní sa / neplní sa
2.1.2. Udržiavať a v prípade potreby opraviť informačné tabule v CHVÚ	Počet informačných tabúlí	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / neplní sa
2.1.3. Realizovať propagačnú a publikačnú činnosť formou exkurzií, prednášok a vydávaním propagačných materiálov a mediálnych výstupov	Počet podujatí, materiálov, výstupov v médiách	Prezenčné listiny, výťažky publikácií	Plní sa / neplní sa
2.2.1. Zabezpečiť, aby pozemky vo vlastníctve a správe štátu v území boli prenajímané poľnohospodárom a organizáciám ochrany prírody rešpektujúcim zásady ochrany prírody	Podiel štátnych pozemkov vhodne obhospodarovaných	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / plní sa čiastočne / neplní sa
2.2.2. Realizovať v prípade záujmu vlastníkov s pozemkami umiestnenými v CHVÚ ich zámenu za vhodné štátne pozemky umiestnené mimo CHVÚ alebo realizovať iné formy náhrad podľa § 61 zákona č. 543/2002 Z. z.	Počet zámenných zmlúv	Zámenné zmluvy	Plní sa / neplní sa
2.2.3. Zabezpečiť akcie na podporu a propagáciu tradičných a udržateľných foriem hospodárenia v území a jeho okolí	Počet návštevníkov	Zhodnotenie po skončení kalendárneho roku	Plní sa / neplní sa
2.2.4. Zabezpečiť stretnutia s poľnohospodármi aktívnymi v území za účelom predstavenia možností a nástrojov na podporu vhodných foriem hospodárenia s ohľadom na predmety ochrany	Počet rokovaní	Zhodnotenie raz za päť rokov	Plní sa / Neplní sa
2.3.1. Zhodnotiť efektívnosť súčasných obmedzení platných v CHVÚ a pokrytie opatrení navrhnutých v programe starostlivosti vyhláškou MŽP SR č. 31/2008 Z. z. a ďalšími právnymi predpismi	Schválená úprava vyhlášky (nariadenia vlády) v prípade potreby	Zmeny zákazov vo vyhláške (nariadení vlády) v prípade potreby	Plní sa / neplní sa

5. Použité podklady a zdroje informácií

- Babó T., 1983: Príspevok k avifaune Gedrianskych mokrých lúk na strednom toku rieky Žitavy. Muzeálny spravodaj. Zborník referátov z krajského seminára „Zoologické výskumy industrializovanej krajiny“. Západoslovenské múzeum Trnava: 6-9.
- Bazálne environmentálne informácie o sídlach Slovenska, Slovenská agentúra životného prostredia, Banská Bystrica, 2009 – 2013 dostupné na <http://www.beiss.sk/>
- Carboneras C. & Kirwan G.M., 2014: Garganey (*Spatula querquedula*). In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D.A. & de Juana E. (eds.), 2014: *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/52890> on 15 September 2015).
- Databáza hydrogeologických a geotermálnych vrtov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/hgvrtv/>
- Ferianc O., 1977: Vtáky Slovenska 1. Veda, Bratislava.
- Gúgh J., Lengyel J., Sádovský M., 2011: Chránené vtáčie územie Žitavský luh. Special Protection Area Žitavský luh. 84 pp.
- Gúgh J., Trnka A., Karaska D. & Ridzoň J., 2015: Zásady ochrany európsky významných druhov vtákov a ich biotopov. Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky, Banská Bystrica.
- Hošek V., 2002: Migrace a hnízdění vodních ptáků v okolí Štúrova v létech 1971 – 2000 (Jižní Slovensko). Tichodroma 15: 7-33.
- Hraško J., Linkeš V., Šály R., Šurina B., 1993: Pôdna mapa Slovenska, Bratislava: Výskumný ústav pôdoznanectva a ochrany pôdy
- Hrdina V., 2012: Územný plán regiónu Nitrianskeho kraja, Bratislava: Aurex s.r.o.
- Karaska D., Trnka A., Danko Š., 2002: Kaňa močiarna. In: Danko Š., Darolová A., Krištín T. (eds.), 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Lengyel J., 1992: Ornitocenózy ŠPR Žitavský luh. Náčrt ich zmien po regulácii rieky Žitavy (r. 1980 – 81). Stredoškolská odborná činnosť, SLTŠ Banská Štiavnica 51 pp.
- Lengyel J., 1997: Analýza ornitocenóz prírodnej rezervácie Žitavský luh a využitie výsledkov pre aktualizáciu managementu prírodnej rezervácie Žitavský luh. Diplomová práca, PRIFUK Bratislava, Katedra ekozozológie a fyziotaktiky, 108 pp.
- Mapový portál Štátnej ochrany prírody a krajiny, Banská Bystrica, 2014 dostupné na <http://maps.sopsr.sk/mapy/map.html>
- Miklós L., 2002: Atlas krajiny Slovenskej republiky. I. vyd., Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR; Banská Bystrica: Slovenská agentúra životného prostredia
- Orta J., Boesman P., Marks J. S., Garcia E. F. J. & Kirwan G. M., 2015: Western Marsh-harrier. In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D.A. & de Juana E. (eds.), 2015: *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53021> on 15 September 2015).
- Plán rozvoja verejných vodovodov a verejných kanalizácií pre územie SR v znení zmien a doplnkov č. 2, Ministerstvo životného prostredia SR, 2008
- Prehľad výhradných ložísk a ložísk nevyhradených nerastov, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/loziska/>
- Register evidencie navrhovaných, určených, blokových a zrušených prieskumných území, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/pu/>
- Register zaevidovaných skládok odpadov na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/skladky/>
- Register zdokumentovaných svahových deformácií na území SR, Geologický ústav Dionýza Štúra, 2014 dostupné na <http://mapserver.geology.sk/zosuvy/>
- SOS/BirdLife Slovensko: Metodika systematického dlhodobého monitoringu výberových druhov vtákov v CHVÚ. ŠOP SR, Banská Bystrica.
- Štátny zoznam osobitne chránených častí prírody a krajiny dostupný na

<http://uzemia.enviroportal.sk/>

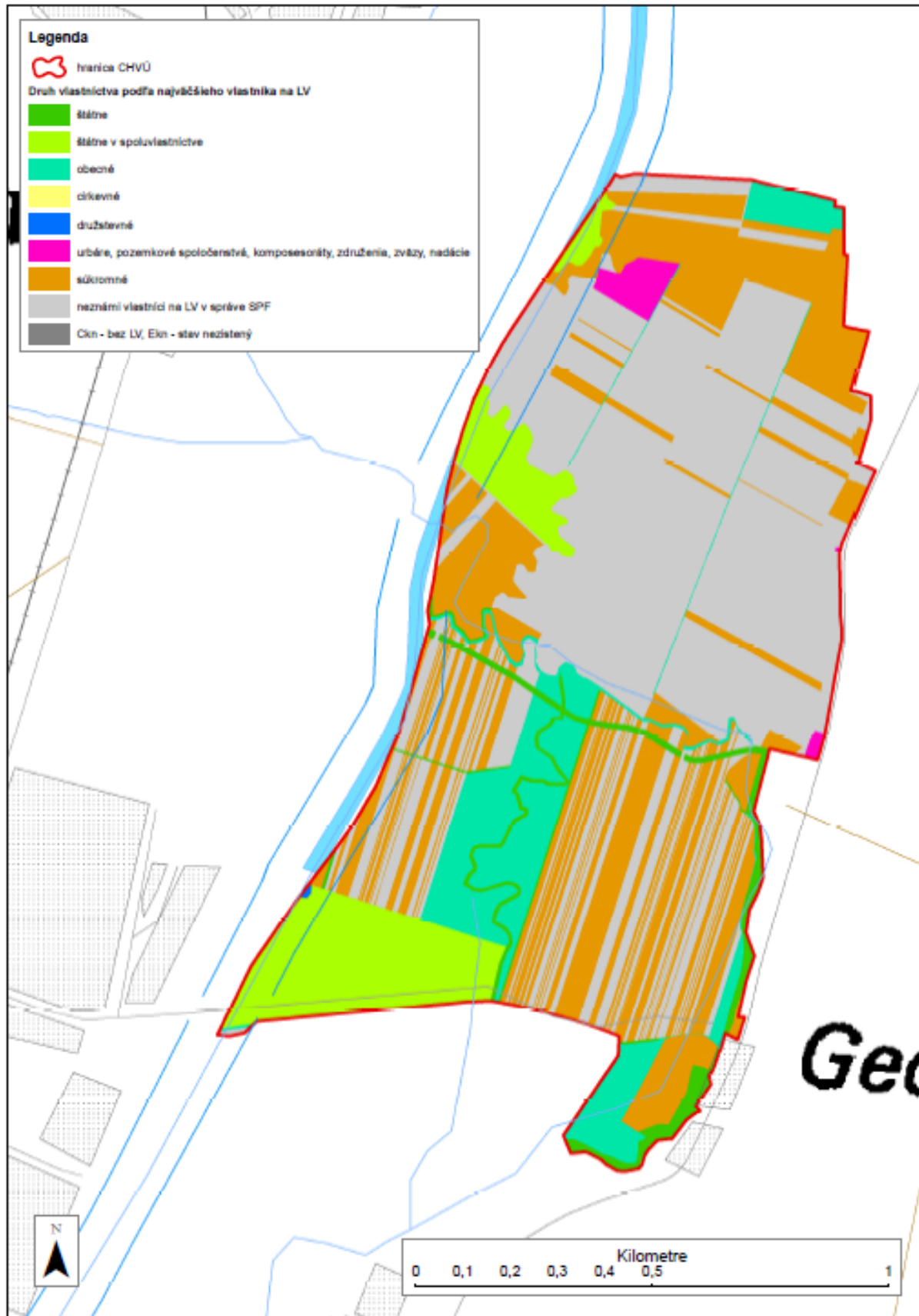
- Taylor B., 1996: Spotted Crake. In: del Hoyo J., Elliott A., Sargatal J., Christie D.A. & de Juana E. (eds.), 2014: *Handbook of the Birds of the World Alive*. Lynx Edicions, Barcelona. (retrieved from <http://www.hbw.com/node/53659> on 14 September 2015).
- Trnka R., 2002: Chriašť bodkovaný. In: Danko Š., Darolová A., Krištín T. (eds.), 2002: Rozšírenie vtákov na Slovensku. Veda, Bratislava.
- Vass D., 1988: Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR, Bratislava: Geologický ústav Dionýza Štúra
- Vyhláška MŽP SR č. 31/2008 Z. z., ktorou sa vyhlasuje Chránené vtáčie územie Žitavský luh
- Výnos MŽP SR č. 3/2004-5.1 zo 14. júla 2004, ktorým sa vydáva národný zoznam území európskeho významu

6. Prílohy

6.1. Mapa predmetov ochrany

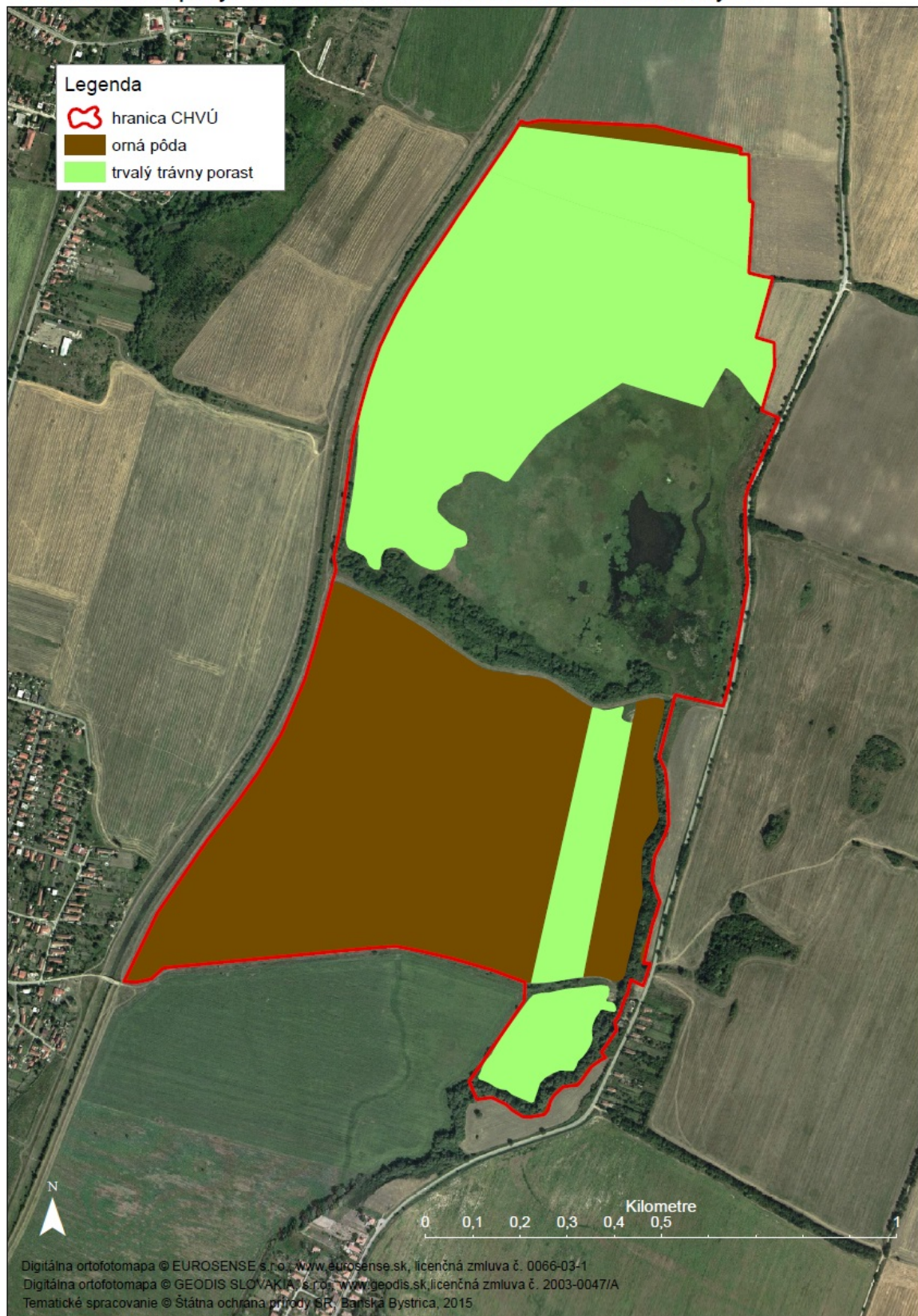

6.2. Mapa identifikácie vlastnícko-užívateľských vzťahov

6.3. Mapa využitia územia⁸

Príloha č. 6.3. Mapa využitia územia Chráneného vtáčieho územia Žitavský luh

1:10 000

⁸ Časť CHVÚ bez farebného zvýraznenia je vodná plocha a ostatné plochy.

6.4. Iná dokumentácia

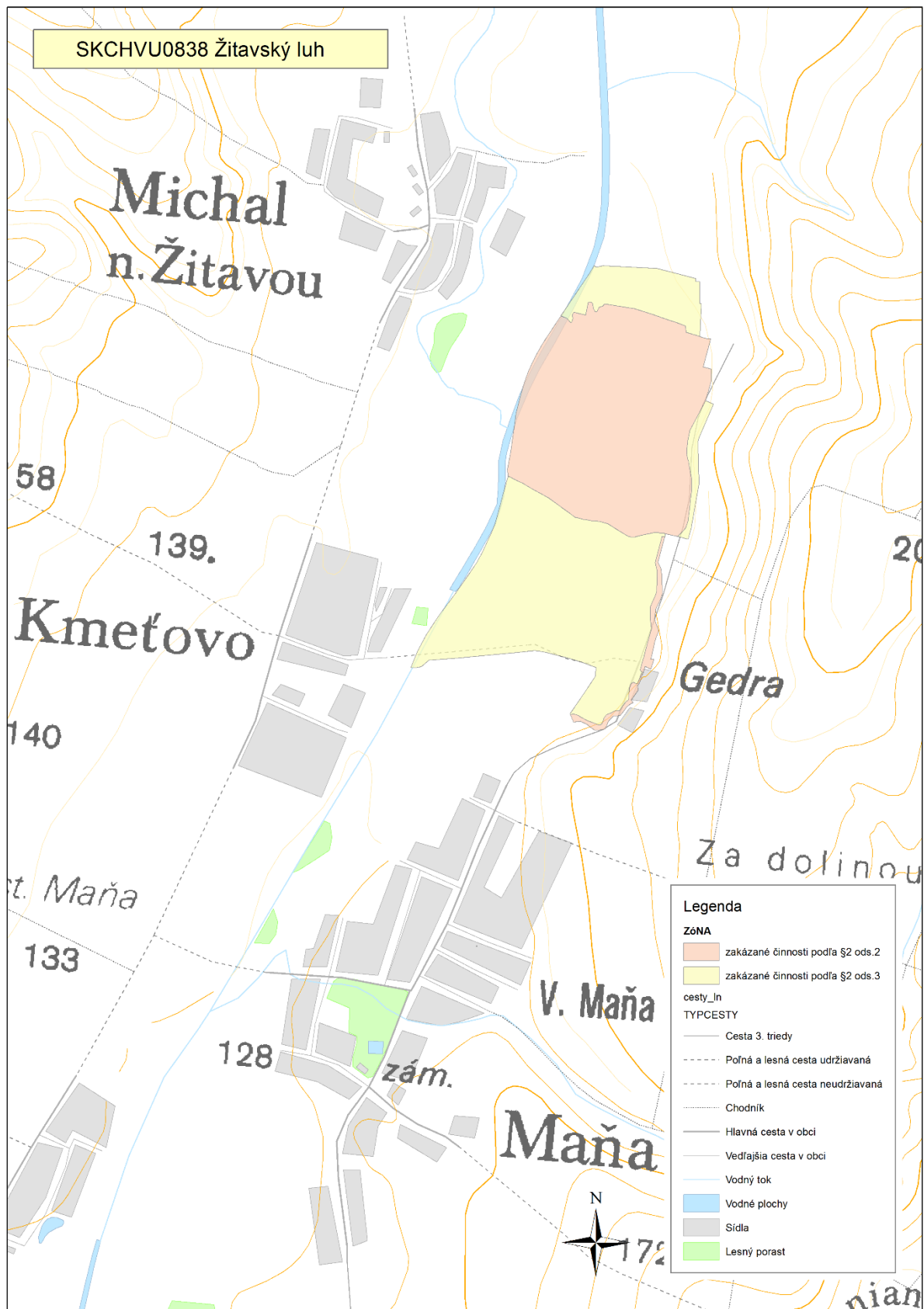
6.4.1. Mapa prekryvu s prírodnou rezerváciou Žitavský luh a prírodnou pamiatkou Rieka Žitava

1:10 000

6.4.2. Mapa vymedzeného územia podľa príloh vyhlášky MŽP SR č. 31/2008 Z. z.

SVM50 © Úrad geodézie, kartografie a katastra SR, 2000, ž.040/010205-AG
 Tematické spracovanie: CHKO Dunajské luhy © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica, 2017

1:15 000

0 0.1 0.2 0.4 0.6 0.8 Km

6.4.3. Mapa vlastníctva štátu v okolí CHVÚ

Parcely registra C kn v štátnom vlastníctve v okolí CHVÚ.

